

ИЗДАЊЕ ШУМАДЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

3 / 2008
Цена 80 динара

www.eparhija-sumadijska.org.yu

МАНАСТИР КАЛЕНИК
600
година

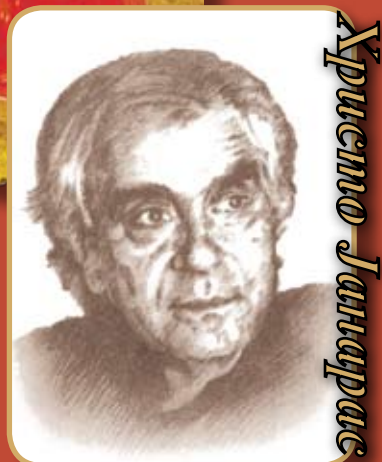

Јорџос Кордис

У овом броју:

*Панајотис Христу
Јован Мајендорф
Петар Бранковић*

Христос Јанарас

Освећење храма Светог
Николаја у Тулежкима

Фото
репортажа

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Издаје са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXIX
Број 3, (177), 2008.

Издавач
Српска православна
епархија шумадијска

Издаје
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и
одговорног уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј
- ставрофор
Миљин Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић,
протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и
администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic@sezampro.yu

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Г
А
Ж
Д
А
С

Иконографија Вазнесења Христовог.....	2
Панајотис Христу, Ко је послао свете Кирила и Методија у централну Европу, цар или патријарх?.....	5
Протојереј Јован Мајендорф, Историјски релативизам и ауторитет у хришћанској догми (наставка из прошлог броја).....	9
Христо Јанарас, Есхатологија, крај времена или слобода од времена.....	12
Јоргос Кордис, Икона и њено место у православном религиозном животу.....	15
Епископ Јоаникије (Нешковић), Каленићка хроника у првих шест деценија XIX века.....	32
Петар Бранковић, Света тајна брака и Евхаристија.....	35

Из летописа Епархије шумадијске
Нова издања
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Насловна страна: Спаситељ у Силама,
икона преподобног Андреја Рубљова

ВАЗНЕСЕЊЕ ХРИСТОВО

"У самој речи Вазнесење трепери нека чудна радост, јер та реч представља изазов такозваним законима природе који човека свагда вуку наниже, ка земљи, који га свагда потчињавају закону земљине теже и падања. А гле, у речи Вазнесење све је супротно: лакоћа, покрет навише, бесконачно узношење у висину... Празник Вазнесења је празник неба отвореног човеку, празник неба као новог и вечног обиталишта човековог, неба као нашег истинског завичаја!"

А. Шмеман

у православном сликарству, с одређеним упутствима и у *Ерминији* Дионисија из Фурне, Вазнесење се традиционално представља у две условно одвојене целине: у горњем делу композиције (симболично Небеској Цркви) приказује се Христос у мандорли – слави, како, седећи на дуги или облаку, десном благосиља, док у левој руци држи свитак или књигу – јеванђеље. У сликарству новијег доба Христос стоји на облацима, како су га и апостоли видели, будући да га однесе *облак из очију њихових* (Дап 1, 9; уп. Лк 24, 51).

Вазнети Христос је окружен анђелима, који, при том, могу носити мандорлу у којој је приказан. Надахнуће за такав приказ налази се и у псаломском стиху: Сједе на херувима и подиже се, и полете на крилима вјетренијем (Пс 18, 10). Мандорла може бити вишеслојна, то јест састављена од више светлосних кругова различите боје, чиме број и боје добијају дубљи смисао, јер када је мандорла трослојна и/или тробојна, на пример, она симболизује Свету Тројицу, то јест све Божије ипостаси.

Мотив с анђелима како уздижу Христову мандорлу један је од многобројних утицаја антике на хришћанску уметност, тумачен, при том, као дословно копирање паганске, староримске богиње победе – Викторије (Ника, код старих Грка), која је приказивана како у рукама носи медаљон, такозвани

клипеус, с представом цара тријумфатора на њему. Постоје, међутим, и мишљења да је иконографска варијанта са Христом како седи на трону последица тумачења Лукиног текста, где се говори како *два човјека у хаљинама бијелим* саопштавају сведоцима вазнесења *овај Исус који се од нас вазнесе на небо, тако ће исто доћи као што га видјесте да одлази на небо* (Дап 1, 10-11). То је и разлог због чега се у

литератури често истиче како је "Христов седећи положај у византијској иконографији Вазнесења" истоветан "ставу какав ће имати на Страшном суду", то јест приликом Другог доласка – "седећи на престолу".

У доњем делу представе, симболично земаљској Цркви, у средишту стеновитог пејзажа са стаблима маслина – као дословној илустрацији места догађаја, приказују се апостоли, међу којима је и Мајка Божија, као симболична представа Цркве (присуство Богородице не помињу историјски извори /јеванђеља/, већ само синаксари на празник Вазнесења, као и Епифанијево житије Мајке Божије, премда се у руском манастиру Вазнесења у Јерусалиму налази камен на коме је,

према предању, управо стајала Богородица за време вазнесења Сина). Мати Божија је обично с молитвено уздигнутим рукама ка небу, у једној од варијанти става оранс, као Богородица Оранта. У појединим случајевима она држи нерукотворени лик Христов у убрусу, Мандилион, који у другим иконографским варијантама могу држати анђели, или је окачен између два дрвета. Тиме се упућује на аутентичан

доказ Христовог постојања као Богочовека, истицаног и приказом његове Мајке како држи свети Убрус – један од необоривих симбола Његовог оваплоћења. Приказивање Мандилиона, међитим, доводи се најпре у везу с настанком легенде о Мандилиону према којој је Христос рекао болесном Авгару да не може доћи да га излечи, пославши му због тога свој (исцелитељски) лик на убрусу, те да ће по свом вазнесењу послати ученика који ће га потпуно излечити. Вредно је помена и мишљење по коме се уметањем светог Убруса у композицију Вазнесења тежиште сцене помера "на њен доњи, земаљски део", с образложењем да Христос, у горњем делу представе, "у мандорли на путу ка Небеском царству", оставља следбеницима Убрус као недвосмислени доказ свога боравка на земљи и своје богочовечанске природе. Према истом извору, у временима када долази до такве иконографске промене "чини се да вернику на слици више нису довољни само апостоли као сведоци историје Христа... него им је нужно најпре увођење Богородице у сцену, а потом и додатно поткрепљење Мандилионом као материјалним трагом очовечене Христове природе и истинитости његовог боравка на земљи".

Богородицу такође могу окруживати анђели. Они, у зависности од интерпретације литерарног предлошка, могу показивати ка небеском призору, држати скиптар или свитке исписане тек-

стом који објављује да ће се Исус на исти начин као што се узнео – и вратити на Земљу, што је дословна интерпретација текста у *Делима апостолским*. Поред Богородице и анђела, апостоли, такође, гледају ка небу, изражавајући различитим гестовима своје узбуђење, чуђење, изненађеност или задивљеност призором. Понекад је приказано и свих дванаест апостола, премда је Матија, уместо Јуде Искариота, постао један од Дванаесторице непосредно по Вазнесењу.

Представа може бити проширена и нетипичним приказом, у највишем делу композиције, с отвореним вратима неба изнад вазнетог Христа кога носе анђели. Између небеских двери, на трону Господњем представљен је Старац данас "престолом припремљеним" поред себе и Светим Духом у виду голуба испод. Мотив, између осталог, упућује на поједине псалме (на пример Пс 118, 19) и празничне проповеди црквених отаца, у којима се помињу анђели чувари небеских врата који нису пустили Христа да прође кроз њих, јер га нису препознали. Тек пошто им је Христос рекао да му отворе "врата правде", херувими су препознали Сина Господњег, док га је Бог Отац дочекао речима којима је потврдио Његову Божанску природу (Пс 2, 7), као и приликом крштења (Богојављење) и Преображења Христовог. Заправо, на основу списа светог Јустина Филозофа из II века, приликом Христовог узношења на небо, Бог Отац је "небеским кнезовима" наредио

УПЕРИМО ВИД НА НЕБЕСКА ВРАТА

апуштени на земљи мисле о земљи. Они који живе у праху мисле о пепелу. Ходите смртници да се отргнемо и да на висину подигнемо очи и мисли. Уперимо вид, заједно са осећајима, на небеска врата.

Помислимо да стојимо на Масличној Гори и да гледамо Избавитеља ношеног облацима.

Јер, одатле Господ на небеса хиташе и одатле љубазно раздаваше дарове својим ученицима, утешивши их као отац.

Утврдивши их и упутивши их као синове, рече им: Ја се не одвајам од вас.

Ја сам са вама и нико не може против вас.

Кондак (велики)
Романа Слаткопојца за Вазнесење,
прва строфа, служи икосом службе Вазнесења
Превод се грчког др Ненад Ристовић

Леонид Успенски, Вазнесење Христово

да отворе небеска vrata како би кроз њих ушао "цар славе", а они, "видевши га лишеног лепоте, части и славе", не препознаше га, питајући се: "Ко је тај цар славе", да би им небески глас одговорио: *Господ над војскама, он је цар славе* (Пс 23, 10). На исти начин догађај приликом вазнесења Христовог описују и потоњи црквени писци и аутори службе Вазнесења. Новина је једино у томе што се више није говорило како свете бестелесне силе нису препознале Бога Сина, него да се оне чуде што се Христос, иако Син Божији, узноси обучен у земаљско тело, "и како се она иста природа", према светом Јовану Златоустом, "од које су херувими чували рај сад узноси изнад херувима".

Премда је такав изглед горњег дела композиције Вазнесења Христовог надахнут текстовима псалама, проповедима црквених отаца и песмама које су ушле у службу Вазнесења до IX века, оно је услед различитих околности тек почетком XIV столећа добило ликовну интерпретацију, када је богословска мисао, као и у појединим другим примерима, коначно преточена у слику.

У тематском програму живописа православних храмова горњи део композиције Вазнесења Христовог, као илустрација празника, с временом је из куполе, односно свода, ако нема куполе, прешао у тематски програм олтарске апсиде, односно на своду олтарског простора, као завршни догађај у Спаситељевом земаљском животу.

Једна од битних идеја препознатих у Вазнесењу повезана је и са делатношћу апостола и њиховом проповедању и ширењу Христовог учења након Силаска Светог Духа на апостоле. Томе у прилог иде и податак да је још у рановизантијском периоду Вазнесење добило место у куполном програму, као у Светим апостолима у Цариграду. У тим примерима је у темену куполе уобичајено представљана мање или више "свечана и раскошна композиција" с Богом Сином у округлој мандорли, кадкад и како седи на дуги

Он долази, на евхаристијски начин

огледајте само пажљиво икону, како је иконописац најдубље изразио суштину празника Вазнесења! Сву тајну погледа људског у лику апостола и Мајке Божије који гледају горе, одлепљени од земље, одвојени од земаљског. И гледајући Њега како се вазноси у слави, иако су мислили да ће створити земаљско царство, очекивали су Њега Који им је рекао: *Идите по свему свијету и проповиједajte јеванђеље сваком створењу. Који повјерује и крсти се биће спасен* (Мк 16, 15-16). Са тим погледом горе видели су анђеле који су сведочили о слави. Али не само то да гледате него гледајте да ће Он доћи, Он долази, да је Он после Вазнесења са нама у историји, у кретању историјском до Другог и Страшног доласка Његовог. А на који начин је присутан? Управо на евхаристијски, на литургијски, богослужбени начин. После Вазнесења испунише се срца апостола, како каже јеванђелист Лука. Обузела их је радост толико да одоше у Јерусалим, са Јелеонске горе сиђоше, и бежаху свакодневно у храму, непрестано доносећи благодарност Богу.

Јован (Пурић), епископ диоцлијски

и благосиља, док анђели узносе мандорлу на небо. У тамбуру куполе приказани су Богородица, апостоли и анђели. Фунерарно значење ове представе у склопу тематског програма куполе, средишње ако их је више,

засновано је на богословскоегзегетским тумачењима. Као основом за есхатолошко схватање Вазнесења смтра се један сегмент у *Делима апостолским* (1, 11), који је потом разрађен у светоотачким коментарима и беседама, као и у византиској химнографији, попут списа Романа Мелода, који у служби овог празника истиче да је вазнесењем Бога Сина коначно "довршен план Искуљења... а земља и небо уједињени".

Зоран М. Јовановић
(Азбучник православне иконографије и градитељства)

Светлана Ржањићина, детаљ фреске Вазнесење

Ко је послао свете Кирила и Методија у централну Европу, цар или патријарх ?

дговор на ово питање је од велике важности за правилно вредновање: а) односа свете браће са патријархом Фотијем; б) њихове повезаности са Римом и в) циљева мисије.

Према примарним изворима – а то су старословенска *Житија* Кирила и Методија – мисија је настала овако: принц Моравске, Растислав, послао је специјалну делегацију цару Михаилу III и замолио га: "Пошаљи нам, господару,... епископа и учитеља; јер уистину добри закони увек од вас полазе на све стране."

Цар је онда сазвао састанак Сената, позвао два брата да присуствују скупу, и овластио их да преузму овај задатак. Цар је био, дакле, тај који је преузео иницијативу у вези са овом мисијом. Али било би прилично погрешно одатле закључити да је њена сврха, у византијским терминима, била чисто политичка. На првом месту, на цару је било да одлучи – јер он је био тај коме је Растислав упутио своју молбу. Али у сваком случају, такво питање је постојало унутар његове провинције, зато што је била дужност њега као „апостола међу царевима“, да пошаље мисионаре ван граница земље ради ширења хришћанске вере. Штавише, мисији овакве природе били би потребни и договор на државном нивоу и значајна финансијска подршка.

У исто време, сигурно је чудно да нема помена о томе да је Црква учествовала у овом подухвату; а то је још чудније ако се размотри чињеница да је мисија била послата током периода када је Фотије био патријарх. Ако Црква није била укључена, онда Фотије Велики није учествовао у овој јединственој иницијативи која је за циљ имала увођење Словена у заједницу цивилизованих хришћанских народа.

Било је разних покушаја да се објасни одсуство било какве алузије на умешаност Цркве. Прво објашњење које нуде западни историчари говори да Источна Црква уопштено, и Цариградски Патријархат нарочито, нису били заинтересовани за мисионарење – бар након 400. године после Христа. Прилично је јасно да није било тако, пошто је између 400. и 640. године мисионарска активност Источне Цркве донела хришћанску веру многим земљама и народима, од Нубије у Африци, до јужне Арабије, и дубоко у Индију, Кину и Грузију. У Европи је такође већина германских племена примила хришћанство из Цариграда. У једном тренутку су, у Венецији, Кирилови противници одбили да толеришу коришћење било ког другог језика у Литургији осим три света језика Крста. Он је побио њихове аргументе тврдећи да су сви народи на Истоку имали Јеванђеље и славили Бога на свом језику: Јермени, Персијанци, Авазги, Иверци (Грузијци), Сугди, Готи, Обри (Авари), Турци, Хазари, Арабљани, Египћани, Сиријци и дру-

ги. Многи од њих су постали хришћани после 400. године од Христа. У поређењу са овом делатношћу, Западна Црква није имала шта да прикаже осим обраћења Немачке и Британије.

Друго објашњење Фотијеве привидне неумешаности у мисију је то да су Кирило и Методије били наводни Фотијеви противници и подржаваоци патријарха Игњатија и, даље, папе Николе. Неки научници верују да је ова супротстављеност наговештена могућношћу да је манастир Полихроно, чији је Методије био игуман, подржао Игњатија пре него Фотија после раскола 858. године. Други аргумент који се користи да подржи појам о овом супротстављању је да су браћа била добро прихваћена у Риму када су се вратила из Моравске. Игуман цариградског манастира који је био пријатељски настројен према Игњатију није могао, кажу, да буде Фотијев подржавалац; а двојица која су била топло прихваћена у Риму су вероватно његови противници.

Као одговор овом објашњењу, треба да се истакне да је промена патријарха за време Михајла III и његовог логотета, Варде, имала дубоке корене. Они су ревносног али крутог Игњатија заменили Фотијем, веома способним и ученим човеком који је требало

да помогне, и делимично да састави, програм за об- нову државе. Како су могли да у Централну Евро- пу пошаљу два човека која су била непријатељски настројена према Фотијевој црквеној политици, и стога према самој Цркви? Јасно је да Фотије, чо- век којег је Михајло одабрао као свог саветника за духовна и црквена питања, којем је доделио важ- не задатке, и којег је убедио да прихвати позицију патријарха, није био само први који је позван да

могао да не припада Фотијевој напредњачкој стран- ци, пре него Игњатијевој зилотској фракцији.

Немамо јасних доказа о односу између Методија и Фотија, али имамо одређених наговештаја. Чињеница да му је додељено место игумана манастира Полих- роно не значи да је био пријатељски настројен према смењеном патријарху Игњатију.

Заиста, узевши у обзир чињеницу да је његово постављење било извршено у време када је Фотије био патријарх, и да га је очигледно он одобрио, изгледа да је то било учињено баш због тога да би се утишали монаси који су подржавали Игњатија и да би се изменила њихова наклоност, односно мишљење. Постављење је уследило од- мах пошто су се света браћа вратила из Хазарије и са Крима, након што је Фотије понудио Методију епископско седиште, које је он одбио. Јасно је из онога што је изнад речено да Фотије није могао да буде искључен из разматрања која се тичу мисије у Централној Европи. Питање, тако, треба другачије поставити: зашто извори посебно не спомињу и његово учешће?

Њихово ћутање по овом питању несумњиво је повезано са околности- ма под којим су писана *Житија* свете браће.

Житије Константина Философа је у Риму убрзо после Кирилове смрти,

869. године, написао његов и Методијев сапутник, и сврха је била да се представи јасан доказ да је папа, Хадријан II, одобрио коришћење словенског језика у Литургији, и тиме побију оптужбе које су изнете против Методија у вези овога. *Житије Методијево* је написано 885. године у Моравској са циљем да убеди владара, принца Свјатополка, који је био и латинофил и германофил, да је мисија била дело византијског цара, и да су се они који су реаговали против ње тако супротставили царским плановима. Било би немогуће, у *Житију Константиновом*, да се прикаже важнијом Фотијева улога. Спомињање његовог удела у догађајима би поткопало чита- ву сврху овог списка, јер Фотије је био омражен у Риму и уопште на Западу, а био је већ смењен на Истоку. Нити је такав помен био могућ у *Житију Методијевом*, због тог што би он умањео улогу цара, која је била у жижи овог дела. То би такође било опасно и због тога што, иако се до сада Фотије већ био вратио на патријаршијски трон и изгладио своје неспоразуме са Римом, још увек није урадио исто са Германима, који су настављали да подржавају учење о *filioque*. Стога не би било паметно представити Фотија као особу која стоји иза мисије свете браће. Из истог разлога није било помена ни о Фотијевој улози у Константиновој (Кириловој) мисији у Кали- фату, иако су вероватно ишли заједно, један је био одговоран за верске а други за грађанске послове. У овом контексту таква напомена би се на Западу такође сматрала провокацијом.

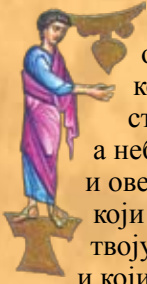
присуствује заседању Сената, и није само одобрио људе који треба да буди послати у Европу, већ их је заправо и одабрао, као што је то урадио и за прет- ходне мисије. Очигледно је да Кирило и Методије не само да нису били његови непријатељи, већ мора да су били његови пријатељи. Штавише, зна се да је Кирило био Фотијев ученик, и касније његов колега на Цариградском Универзитету, бивајући постављен за професора философије за време владавине царице Теодоре. Био је, штавише, Фотијев близак пријатељ, *amicus fortissimus* према римском Анастасију Библи- отекару.

После смрти свог заштитника, логотета Теоки- ста, Константин (Кирило) је пао у немилост поли- тичких ауторитета и изгубио је своју професорску службу. Касније се измирио са царом и Вардом, без сумње захваљујући добром Фотијевом положају. Путовао је са Фотијем у Калифат 856. године, а за- тим је био послат, по Фотијевој препоруци, на Крим и у Хазарију. По свом повратку из ове мисије, 861. године, имао је своје седиште у Цркви Светих Апостола; то јест, латио се професорске службе у Патријаршијској школи, која је функционисала у локалној области те цркве. Било би чудно за Фотија да је личном непријатељу доделио ову најважнију институцију.

Конечно, не треба превидети титулу Константина (Кирила). Читавог свог живота је био познат као *Фило- соф*, и његово постхумно *Житије* је насловљено као *Житије Константина Философа*. Философ није

Предсмртна молитва светог Ћирила Словенског

осподе Боже мој,
који си све анђелске редове и бестелесне силе
створио,
а небо разapeо и земљу основао
и ове ствари из небитија у битије довео,
који свагда послушаш оне који испуњавају вољу
твоју
и који се боје тебе
и чувају заповеди твоје,
послушај моју молитву
и сачувај твоје верно стадо
за које си поставио мене,
невредног и недостојног раба твога.

Избављај све од макакве безбожне и паганске злобе
од макаквог многоречитог и хулног јеретичког језика
који хулу говори против тебе,
погуби тројезичку јерес,
и подижи цркву своју множећи,
и окупи све у једном духу,
и учини од њих узорне људе
који јединствено мисле о истинитој вери твојој и
правом исповедању,
и удахни у срца њихова реч твоје науке,
јер је то твој дар.

Ако си нас недостојне примио
за проповедање Јеванђеља Христа твога,
онда оне који усрдно раде на добрим делима
и који чине оно што је теби угодно,
а које си мени био дао,
теби као твоје предајем:
управљај њима својом моћном десницом
и покри их кровом крила твојих
да сви хвале и славе име твоје,
Оца и Сина и Светога Духа.
Амин.

Из: Непознати писац
Житије Ћирилово

Дакле, нема разлога да се негира да је Фотије, као
врховни црквени ауторитет у Византији, имао удела
у мисији Кирила и Методија. Заиста, немамо другог
избора осим да прихватимо да јесте.

Међутим, поставља се питање зашто 867. годи-
не браћа нису отпутовала у Цариград да поднесу
извештај о свом раду, већ су отишли у Рим? Одго-
вор је чудан, али недвосмислен: они нису отишли
у Рим својевољно већ су били присиљени. *Житије
Константиново* нам каже: „И тако је он остао у
Моравској четрдесет месеци, и отишао је да би по-
стригао своје ученике“, док у *Житију Методијево*
читамо: „А када су прошле три године, они су се вра-
тили из Моравске.“

„Они су се вратили.“ Враћамо се на
место одакле смо кренули, у овом случају
Цариград, а браћа су отпутовала тамо да
би постригли своје ученике у њиховом ме-
сту порекла – Цариграду. Међутим, пошто
су прошли кроз Панонију, и оставши неко
време са тамошњим владарем, Коцељом,
да би подучили и тамошње ученике, на
крају су стигли у Венецију. Изгледа да су
погоршани односи између Византије и
Бугарске утицали на то да је било боље
да се у Цариград путује морем. Када су
стигли у Венецију, међутим, како *Житије
Константиново* каже, латински бискупи,
клирици и монаси су их грубо прихватили
(„као вране наспрам сокола“) због њихове
употребе словенског језика, и изнели су
(Латини - прим. прев.) тројезичку јерес.

Значајна је чињеница да *Житије Кон-
стантиново* наставља казивајући да „када
је римски папа сазнао о њему (Кирилу),
пошаље по њега“, што значи да Кирило
није првобитно намеравао да оде у Рим,
али је то учинио по папином позиву. Када
је стигао у Рим, међутим, није га при-
мио папа Никола, већ његов наследник,
Хадријан II, који је био добро расположен
према њему. Да није било позива, Кири-
ло би отишао у Цариград. Заиста, оно што
два брата нису успела тада да остваре,
Методије је урадио сам петнаест година
касније, када је Фотије поново постављен
за патријарха.

Истина је да Фотијева улога није пот-
пуно занемарена, него се он спомиње по-
средно. *Житије Константиново* казује,
на пример, да је Фотије био Кирилов
учитељ, у напомени која је сматрана
нешкодљивом: Константин је „изучио
геометрију... дијалектику и све философ-
ске науке, осим тога и реторику и аритме-
тику... астрономију и музику, као и све дру-
ге јелинске вештине...“ код Лава и Фотија.
Житије Методијево на крају помиње да
се „патријарх такође понашао на сличан
начин“, односно, примио је Методија у
Цариграду, одобрио његово учење, даро-
вао му раскошне поклоне, и послао га назад у његову
архиепископију. Патријарх је био Фотије. Током овог
сусрета, не само да су се Фотије и архиепископ сре-
ли очи у очи у вези са свим питањима, већ сазнајући
о учењу о *filioque*, други (Методије - прим. прев.) је
био убеђен да треба ступити на бојиште против њега
(учења о *filioque* - прим. прев.).

На овај индиректан, скривен начин, су двојица
биографа заправо дала Фотију сва признања која му
припадају, од почетка до краја мисије. И све ово не
оставља места сумњи да Фотије није просто само
учествовао у организовању мисије у Моравску и дру-
ге словенске земље, већ је играо, уствари, најважнију
улогу.

Они који верују говориће новим језицима

е пада ли киша од Бога на све подједнако? Или сунце не сија такође за све? Зар не удишемо ваздух сви једнако? Како се, дакле, не стидите да признате само три језика, а за све друге народе и племена хоћете да буду слепи и глухи? Кажите ми, да ли

Бога сматрате тако немоћним да то не може дати, или тако завидљивим да то неће? Ми, пак, познамо више народа који су вични књизи и Богу одају славу сваки на своме језику. А управо су то ови: Јермени, Персијанци, Авазги, Иверци, Сугди, Готи, Обри, Турци, Хазари, Арабљани, Египћани и Сирци и многи други. Ако ли на основу тога нећете да разумете, тада бар из светих књига упознајте судију. Давид, наиме, кличе говорећи: *Појте Господу, сва земљо, појте Господу песму нову*. И опет: *Ускликните Господу, сва земљо, појте и веселите се и запевајте*; и на другом месту: *Сва земља нека се поклони теби и поје теби, и нека поје имену твојему, Вишњи*. И даље: *Хвалите Бога сви народи и прославите га сви људи*. И све што дише нека хвали Господа. И у јеванђељу је речено: *А колике их је примио даде им власт да буду синови Божији*. И опет у истој: *Не молимо, пак, само за њих, него и за оне који у мене поверују њихове речи ради да сви једно буду, као ти, Оче, што си у мени и ја у теби*. Матеј, пак, вели: *Дана ми би свака власт на небу и на земљи*. *Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа учећи их да чувају све што сам вам заповедио; и ево ја сам са вама у све дане до свршетка века*. Амин. И Марко опет: *Пођите у читав свет и проповедајте јеванђеље свакоме створењу*. И ко буде веровао и крстио се, спасен ће бити, а ко неће веровати биће осуђен. А знаци онима који верују биће ови: *именом ће мојим истеривати ђаволе, говориће новим језицима*. Кажем, пак, и вама учитељима закона: *Јао вама књижевници и фарисеји, лицемери, што људима затварате царство небеско, јер ви не улазите, нити пуштате да уђу они који би хтели*. И опет: *Јао вама књижевници што узесте кључ од спознаје; и сами не уђосте и оне што хоће да уђу спречавате*. А Коринћанима Павле рече: *Хтео бих да сви говорите језике, а још више да пророкујете: јер је већи онај који пророкује него ли који говори језике, осим ако не тумачи да би и црква од тога примила корист*. *А сад, браћо, ако дођем к вама језике говорећи, какву ћу корист учинити ако вам не говорим ради јасноће и разумевања, или пророчанства или за поуку? Чак и бездушине ствари које дају глас, било свирала, било гусле, ако не покаже разлике у звуку, како ће се разумети шта се свира или гуди? Јер, ако труба да неразговетан глас, ко ће се спремити на бој? Тако и ви ако неразумљиву реч речете језиком, како ће се разумети шта говорите...*

Византија је била суочена са захтевом Рас-тислава, који је вероватно од стране људи из Цариграда који су неко време радили у Моравској био охрабрен да исти поднесе. Принц је тражио епископа и учитеља, који би могао да их научи истинској хришћанској вери на њиховом језику и да им донесе „добар закон“. Цар је одмах одобрио захтев шаљући двојицу учитеља, од којих ће један постати архиепископ Моравске. Сада, како би он могао то да уради ако нису постојали предуслови?

Оно што је заиста било потребно, осим учитеља са познавањем језика, била је азбука прилагођена специфичним фонетским структурама словенског језика, стварање богословске и црквене терминологије на словенском, и преводи основних богослужбених књига и упутстава. Ово је био тежак задатак ако се узме у обзир неписани и неформирани језик, којем је недостајало речи и израза за изражавање појмова који једноставно нису постојали за културно неразвијен народ.

Мисионари су са собом све ово донели у Моравску; а то је био, ван сваке сумње, плод дугогодишњих припрема. Ове припреме су могле да буду изведене само под окриљем Цркве и у неком посебном центру за изучавање словенског језика, који је вероватно био смештен у Школи светих апостола. А покретачка сила која је стајала иза свега овога био је патријарх Фотије.

У закључку, стога, можемо рећи да: а) двојицу браће су у Европу послали патријарх и цар заједно, Фотије обезбеђујући оно што је било потребно са богословске и црквене тачке гледишта, а Михајло III дајући политичку и материјалну подршку; и б) да је њихова мисија имала и верске и културолошке циљеве.

превели Маријана и Срећко Петровић

Историјски релативизам и ауторитет у хришћанској догми

(наставак из прошлог броја)

Пред читаоцима Каленића је рад протојереја Јована Мајендорфа изложен на скупу Америчког теолошког друштва, 31. марта 1967. године, а објављен у књизи «Живо Предање - Православно сведочење у савременом свету»

III Антрополошка димензија слободе

Ити „позван на слободу“ (Гал 5;13) је, по светом Павлу, највећа привилегија хришћана. То, наиме, подразумева да је човек „Духом вођен“ (Гал 5;18). Идеја да се Дух и слобода не супротстављају, већ подразумевају једно друго, повезана је са идејом о „учешћу“ у Божанском животу, што смо управо описали као неопходну последицу хришћанског поимања ауторитета. Ова веза је нарочито очигледна у грчкој светоотачкој литератури.

Још је Иринеј, трихотомиста, видео човека као састављеног од тела, душе и *Светог Духа* (види, нпр., *Adversus haereses* V, 9, 1). Овај став, који звучи чудно пантеистички када се разматра кроз призму каснијих теолошких категорија, заправо показује динамичан концепт човека који искључује статичку идеју „чисте природе“. Човек је створен како би учествовао у Божанском постојању; то је оно што га разликује од животиња. Библијска прича о стварању Адама по „образу Божијем“ изражава ову идеју. Грчко светоотачко учење о „обожењу“ човечијем користи платонистичку филозофску терминологију да објасни исту идеју. Оно такође подразумева да ни Божанска природа ни човечија природа нису „затворене“ у себе. Ако се Бог увек схвата као потпуно надмоћан и Његова природа као сасвим „другачија“, тако да чак ни категорије бића и постојања нису на Њега примењиве на начин на који су примењиве на створења, Он се такође познаје како слободно комуницира са човеком, што припада лично Њему Самом, Његовом сопственом животу. Шта више, човек је створен управо као пријемник овог Божанског живота, без кога он престаје да буде заиста човек. Управо онда када се потврди као „аутономно“ биће и затвори се у светски живот, човек губи не само једну спољашњу „благодат“ или „религију“, већ и своје сопствено постојање као човека. Првобитни грех не подразумева једноставно спољашње кажњавање човека, лишавање „надприродне“ благодати, већ и кварење човека који, као човек, напушта свој сопствени позив и сврху.

Основне антрополошке претпоставке су од суштинског значаја за разумевање слободе и ауторитета у Цркви. Слобода је, по светом Григорију Ниском и светом Максиму Исповеднику, суштински елемент човекове сличности са Богом. Слобода, тј. „бити неусловљен“, је најосновнија од свих Божанских особина; али је и човек поседује по „учествовању“. Међутим, његов бунт против Бога га је лишио слободе, учинио га робом „плоти“, тј. детерминизма створеног постојања. Човек је постао део *овог* света, подложен космичким законима и нарочито трулежности, смрти и греху.

Дакле, циљ Оваплоћења је да поврати човека у његово пређашње достојанство и да га, на тај начин, учини поново слободним. Управо је разлика између човека „у Христу“ и „старог Адама“ у томе што је овај први *слободан*. Он ову слободу не добија у виду правне еманципације која би га препустила аутономном постојању, већ као удео у достојанству његовог Творца, као нови живот у коме слобода не стоји сама за себе, већ је последица потпуног познања, потпуне визије, и потпуног и позитивног доживљаја Божанске љубави, истине и лепоте. „Познајете истину, и истина ће вас ослободити.“ (Јн 8;32)

Појам ауторитета у Цркви је стога разумљив само у контексту павловског супротстављања „првог човека“ „последњем Адаму“ (1. Кор 15;45). Ауторитет, као и закон, је очигледно потребан само док човек живи у „телу и крви“. Проблем се коначно уздиже до питања о Цркви. Да ли је то једно друштво у коме је пали човек, кроз дисциплину и послушање једном вишем ауторитету, безбедан од искушења овога „света“, или је то пре место на коме он доживљава, барем делимично, славну слободу деце Божије (Рим

8;21) созерцавајући лично и истински саму Истину, учествујући у Њој и на тај начин постајући сведок Царства *пред* светом и у свету? Управо је ову другу могућност А. С. Хомјаков желео да нагласи када је потврдио да Црква није власт.

IV Ауторитет и историја

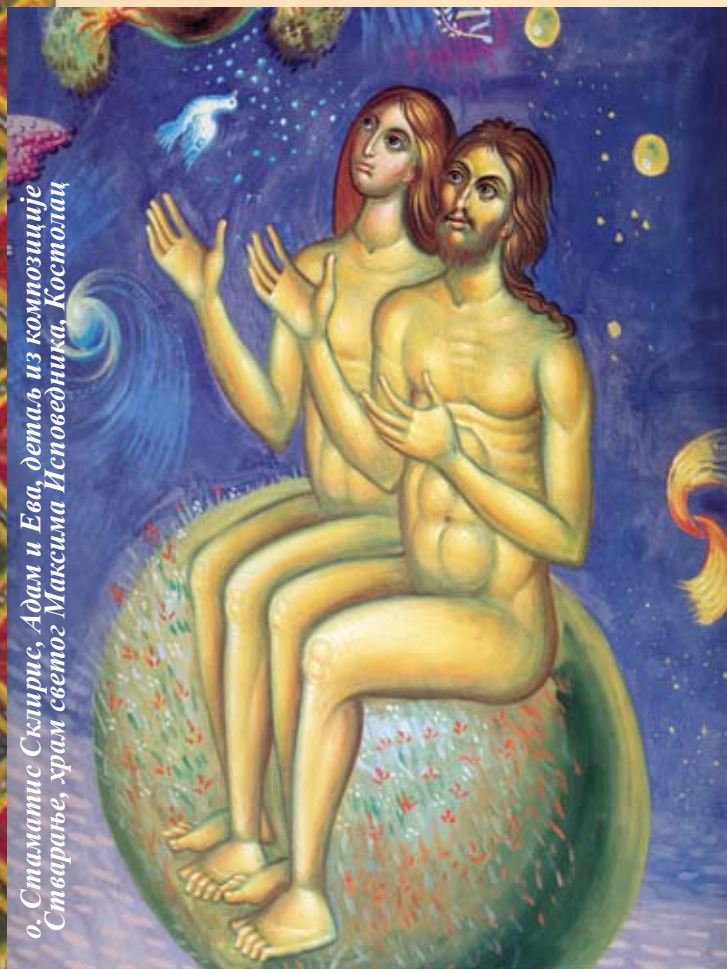
Улога Цркве није, дакле, да намеће човековом уму неку истину коју он иначе није у стању да очу, *већ да учини да он живи и узраста у Духу, како би сам могао да увиди и доживи Истину*. Отуда су и негативне дефиниције које су доносили стари сабори. Заправо, као што смо видели, ове дефиниције се нису никада састојале из систематских описа Исти-

Историји Цркве је познато намерно коришћење савремених философских термина од стране црквених „ауторитета“, како би се изразило значење вере. Случај термина *homoousios* коришћеног у Nikeји је најпознатији, а такође и најкарактеристичнији јер је тај термин претходно сматран сумњивим и чак је и осуђен као моделистички у Антиохији 261. године. Има и других примера у историји да су претходне доктринарне тврдње добијале нове квалификације због потреба црквеног јединства. Напори цара Јустинијана да учини Халкидонску формулу прихватљивом монофизитима су га довели до промовисања теолошке оријентације у којој се Халкидон више не разматра и не схвата сам по себи, већ само у светлу александријске Христологије. Сабор из 553. године, резултат његових напора, се, дакле, може сматрати правим васељенским догађајем у модерном значењу речи „васељенски“. Он је развио реформулацију догме само „раздвојене браће“.

Проблем „историјског релативизма“ у његовој вези са самим садржајем хришћанске поруке је, дакле, неодвојив од појмова „новог“ и „старог“, Адама и Христа, тела и Духа. Историјска Црква, Црква *in via*, незаобилазно користи категорије овог света: философије, власти, права. Ове категорије припадају палом и још увек неискупљеном свету. Међутим, оно што Цркву чини Црквом Божијом је то што она у самој својој суштини није одређена овим категоријама, и њено постојање има свој значај само ако се унутар ње одвија искупљавање. Њена мисија је у томе да учини да људи виде *изван* тих категорија палог света и да живе у Богу, у слободи, у макар делимичном доживљају апсолутне Истине.

Formgeschichte чини да видимо библијске ауторе као живе историјске личности у њиховом људском окружењу и упознаје нас са категоријама њихових умова. Она стога чини огроман допринос нашем разумевању Светог писма. Међутим, она тотално поражава своју сврху када нам категорије научних истраживања или модерне егзистенцијалне философије намеће као крајње, или своди себе на лингвистичку анализу, или сматра за мит све што није физички или историјски доказиво. Она, затим, уништава сам садржај библијске поруке: ослобађање човека од космичког детерминизма, што је посведочено празним гробом и Васкрсењем.

Коришћење философских, научних и правних категорија од стране Цркве је један динамичан процес. Циљ је човеково преображење, његов улазак у Царство. Човек не треба да остане затвореник унутар рационалних и космичких ограничења. Грчка философија која је некада прихваћена као *milieu* хришћанске теологије, јер су њене категорије тада биле једине разумљиве, никада није апсолутизована као таква. Да ли су аристотеловски термини попут *hypostasis* или *physis* задржали своје пуно оригинално значење у халкидонској дефиницији? Да ли би и сам Аристотел разумео Василија из Кесарије? Ново хришћанско значење ових термина је остало суштински неприхватљиво за оне у старом свету који су одбацили историјског Христа Новог Заве-

о. Стаматис Склирис, Адам и Ева, детаљ из композиције Стварање, храм светог Максима Исповедника, Костолац

не, већ пре из осуђивања погрешног веровања. Сабори никада нису желели да идентификују читаву живу Истину са њеним дефиницијама. Заиста, свака доктринарна формула и сваки текст из Светог писма су условљени *историјом*, тј. људским постојањем у палом свету усред ограничених интелектуалних, философских и социјалних категорија. Апсолутизовати те категорије значило би свести човека на историјски детерминизам, од кога га Оваплоћење ослобађа. Доктринарни „развој“ не значи да се првобитно апостолско сведочанство обогаћује новим откровењима, већ подразумева ослобођеност од свих појединих историјских проблематика и, обрнуто, могућност изражавања хришћанске поруке у *било којој* историјској ситуацији.

та. Тај динамични, слободан и критички став према грчкој философији који је карактерисао патристички период, и који је подразумевао често болан процес дискриминације као и многе личне грешке, може се веома корисно применити у нашим данима изазовних промена. Можда се већи паралелизам, него што то на први поглед делује, може повући чак и између Оригена и Рудолфа Балтмана. Овај први је био искрени Хришћанин и оснивач библијских наука, који је предао Хришћанство неоплатонистичком погледу на свет. Други је био искрени Хришћанин који је демитологизовао Нови Завет и на тај начин покушао да постигне консензус са модерним егзистенцијализмом.

Закључци

Потпуно сам свестан да овај рад не анализира у довољној мери проблем „историјског релативизма“ са филозофских и систематских тачки гледишта. Његова сврха је, пре свега, да истражи проблем ауторитета онако како се он схвата кроз историју и патристичку теологију.

Нема сумње да је развој црквеног „ауторитета“ који се одиграо на Западу током Средњег века, а наставио и у пост-тридентском римокатолицизму, вођен бригом да се у историји сачува постојање једне апсолутне реалности установљене од Бога – Цркве. Неизбежна претпоставка свих оних који су допринели овом развоју, од канониста грегоријанске реформе до отаца Првог ватиканског сабора, јесте да континуитет и снага Цркве могу бити *загарантовани* само кроз непогрешиву власт. Ова брига је додатно појачана преовлађујућим августињанским концептом човека као суштински грешног и подложног грешењу. Установљење једне непогрешиве власти од стране Бога, у овом концепту је дело Божанске милости према човеку. На тај начин, човек би требао бити сачуван од самог себе и својих сопствених грешака.

Различите западне реакције против овакве структуре су добро познате: саборски покрет који мења папство са сталним одбором бискупа, Реформација у својим разним облицима, од библијског фундаментализма до пентекосталног индивидуализма, и коначно, секуларизам, био он хришћански или не.

Интересантно је приметити да А. С. Хомјаков види у читавом овом западном развоју један заједнички „скептицизам“. То значи да је да би се одговорило на сумњу неопходна сигурност коју даје спољашњи ауторитет - папа, Библија. Јер, сумња тријумфује тамо где нема ауторитета.

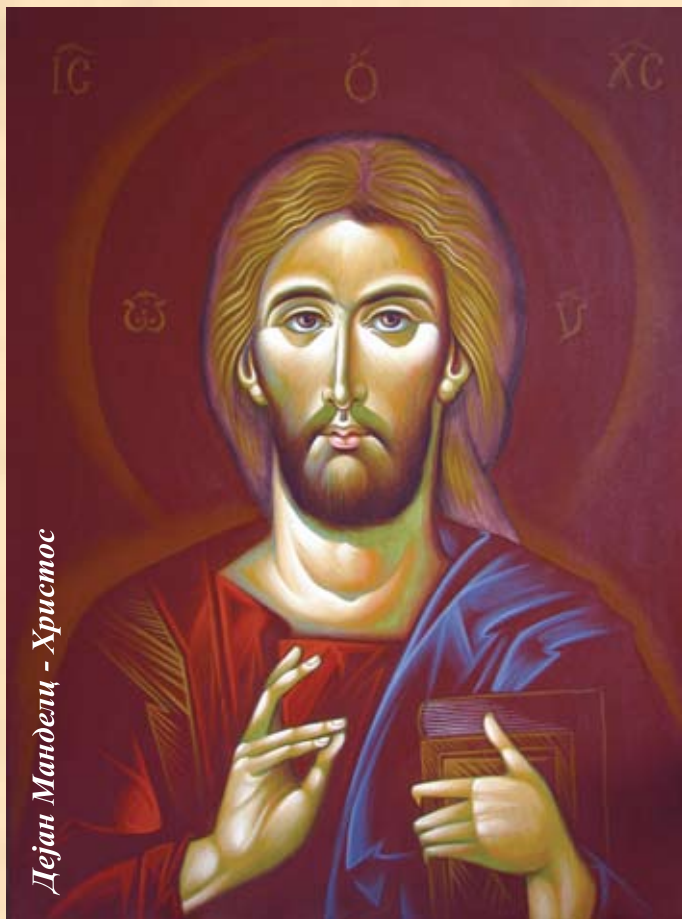
Недавне (чланак је писан 1967. године - прим. ред.) одлуке Другог ватиканског концила су свакако значајно допринеле да се створи стање плиме у којој се данашњи хришћански свет налази. Читав по-

крет који има за циљ да повећа власт Рима, и који је у непрекидном напретку од раног Средњег века, био је преусмерен од стране папе Јована XXIII и његовог савета. Још увек, међутим, није јасно колико далеко и у ком правцу ће римокатоличка црква моћи да се креће а да се не одрекне самог принципа на коме је њен претходни развој био заснован, будући да је јасно да је овај принцип остао нетакнут у уставу *De ecclesia*. Римски понтификат остаје крајњи и „спољашњи“ критеријум јединства и непогрешивости Цркве. Сабор епископа зависи од њега, али он у крајњој линији не зависи од сабора, и тако остаје коначна „сигурност“.

Ако православна теологија може да пружи неки допринос садашњем екуменском дијалогу, он ће се састојати у наглашавању и показивању *помоћног* карактера ауторитета. Није ауторитет тај који чини Цркву Црквом, већ једино Дух, делујући у Цркви као Телу, и остварујући светотајинско присуство самога Христа међу људима и у људима. Власт коју имају епископи, сабори, Свето писмо и предање, само изражава ово присуство, али не замењује циљ човековог живота у Христу. А то је да се доживи и живи Царство Божије које се већ појавило али се такође и тек очекује да дође као коначни крај свих ствари.

Такав став није емоционалност и субјективност или мистичност, јер је место личног искуства у заједници са светима који сачињавају Цркву, подразумевајући отвореност, љубав, самоодрицање у оквиру светотајинске хијерархијске структуре. То није чисто интелектуално знање. На питање „Како да знам?“ нема другог хришћанског одговора осим „Дођи и види!“

превела: Катарина Кесић

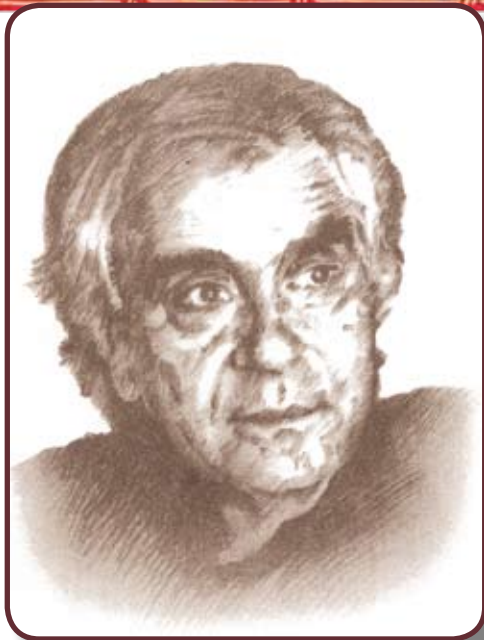

Дејан Мандељ - Христос

Христо Јанарас

Есхатологија: крај времена или слобода од времена

Овај реферат је прочитан на Међународној богословској конференцији Руске Православне Цркве „Есхатолошко учење Цркве“, која је одржана у Москви од 14. до 17. новембра 2005. године

Када Црква говори о „есхатологији“, она изражава своју веру (поверење) и своју наду у Христа. Она не говори о ономе што познаје као историјско искуство; она говори о ономе чему се нада да ће доћи.

Црквени догађај није још један облик религије у историји човечанства; нити је то најбоља религија међу осталим религијама. Религија нуди кодификацију „убеђења“ о животу после смрти и крају света. Религије су створене из „природне“, инстинктивне потребе човека да се ослони на неку врсту метафизичких извесности. У првом реду, религије проистичу из потребе за психолошким уверењем да ће човеково „ја“ бити „спасено“, да ће остати у постојању у вечности и да ће уживати у срећи заувек.

Црква је догађај другачијег поретка. Она најављује могућност човека да превазиђе нужност своје створене и смртне природе: она благовести слободу од времена, простора, труљења и смрти; слободу од инстинктивне потребе човека да се држи религије. У Цркви су „границе природе савладане“. „Имагинарни идоли“ су такође савладани; а један од њих је интелектуалистичка и психолошка лажна утешитељска религија која се односи на „есхатологију“.

Да би смо могли да само дотакнемо стварност (истину) Цркве, дужни смо да непрестано очи држимо широм отворене ради разликовања Цркве и религије. Не би требало никада да заборавимо мудру изреку: у авиону који улази у област јаких турбуленција нико се не изјашњава као „атеиста“. Свако је верник, из инстинктивне потребе и биолошке нужности.

Црква не зна ништа о есхатологији. Она верује у љубав Божију и она се увек нада. Поверење је другачија врста знања, ни психолошко нити „мистичко“. То је врста знања које проистиче из односа и предокушамо га сваки пут када се искрено заљубимо. То је исто знање које реч Јеванђеља преноси. Због овога језик Цркве није потчињен језику науке, нашем свакодневном језику, који је ограничен међама овог света. Јеванђеље Цркве се оваплоћује у нашем језику али није садржано у значењу овог језика, и не може бити исцрпљено импликацијама

нашег светског искуства. Црква објављује оно „што око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дође“ (1. Кор 2, 9), и она упућује на „неисказане речи које човеку није допуштено говорити“ (2. Кор 12, 4).

Тако, човеку је могуће да чује језик Цркве и да речима другачије значење и разуме их у потпуно другачијем контексту од црквеног језика – као да су речи било које религије. Могуће је таквом човеку да поје са Црквом да је „смрт смрћу уништена“ и у исто време да мисли да ће победити смрт својом личном врлином, или награђивањем за своја религиозна достигнућа. Затим, могуће је поново присуствовати истоме што се десило са књижевницима и фарисејима, религиозним људима *par excellence* Христовог доба. Они су стајали пред оваплоћеним Сином Оца, Логосом Првог Покретача постојања, оденутим у тело тако физичко и ограничено, колико је физички ограничен и језик Његовог Јеванђеља. Али, авај, они нису ни претпоставили какво је откривење ова опипљива Личност испољила; они су веровали (својом религиозном вером) да је Он био демонизован и да „кнезом демонским“ Он побеђује границе природе (Мт 12, 24).

Искуство оних који учествују у црквеном догађају говори нам да постоји нужна претпоставка којом је могуће приближити се речи Јеванђеља: та претпоставка је апофатика, која је апофатичко тумачење значења. Да вас подсетим на семантику апофатике: то је наше одбијање да исцрпимо истину у формулисањима – постоји раздаљина између разумевања речи истине и знања о истини, која може да се пређе само искуством.

Нисмо у могућности да кажемо ниједну реч о есхатолошкој нади Цркве, ако се не боримо да одржимо крајњу апофатичку црквеног језика. Ако одбијемо апофатичку реч и желимо да будемо непристрасни и доследни језику уобичајеног људског искуства, онда морамо да се нагодимо са умереним агностицизмом. Не знамо ништа о животу после смрти. Све што знамо, из емпиријског искуства, је оно што сведочи свети Анастасије Синајски: Да је људска природа

створена и стога, неизбежно смртна – да се смрћу завршава читаво човеково психосоматско биће; све његове психичке и умне функције се гасе: његово самопоуздање, умовање, расуђивање, памћење, машта, жеља. Човек „више није у могућности да дела кроз удове тела да би говорио, сећао се, разликовао, желео, расуђивао, био задивљен, видео.“ (*Odigos*, Migne P.G. 89, 36).

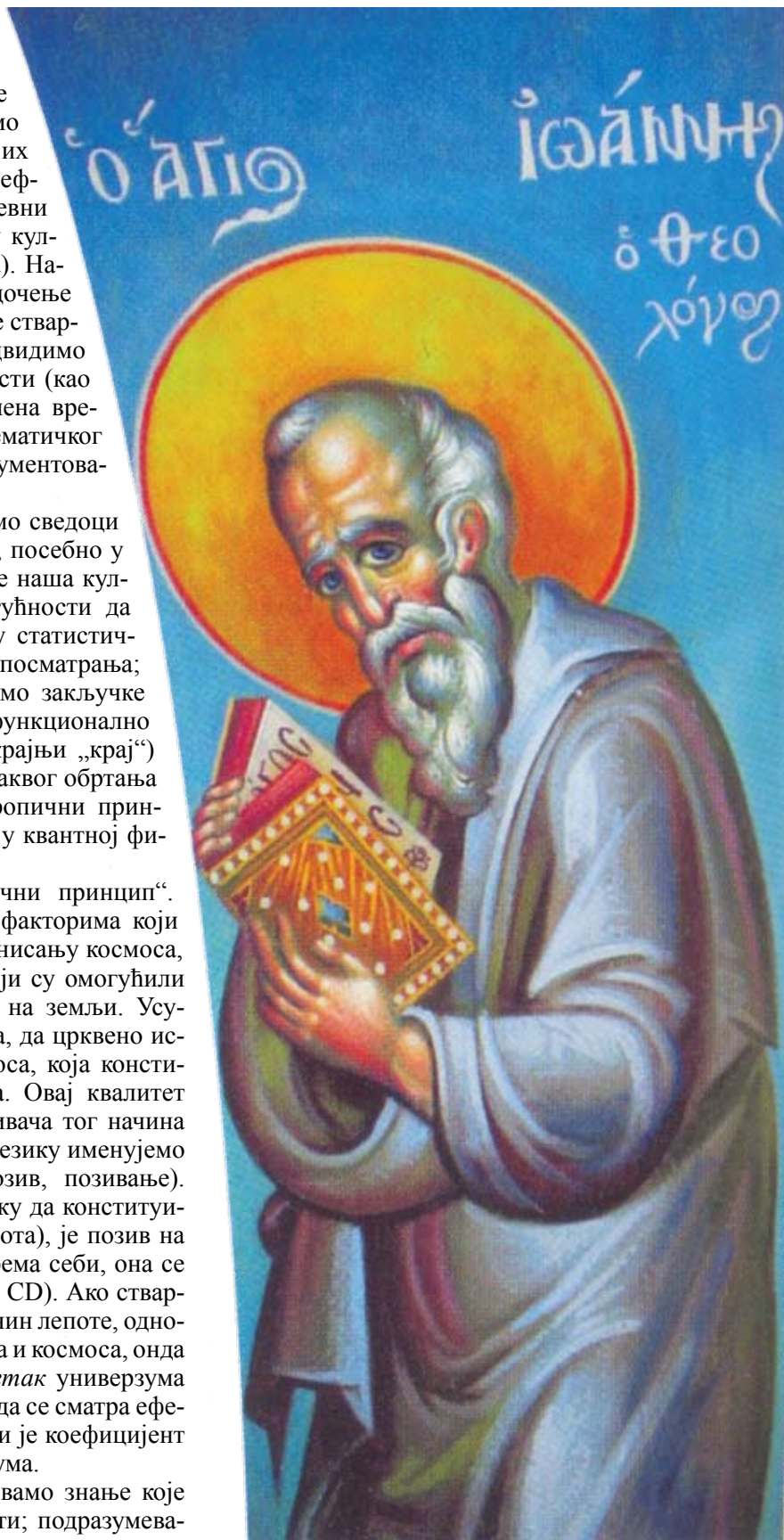
Људи наших дана, сви ми који живимо у оквирима савремене преовлађујуће културе, навикли смо да размишљамо о стварима и да их схватамо само кроз преданост и рефлексе које диктира наш свакодневни живот – сви ми делимо заједничку културу (начин живота и размишљања). Навикли смо на потврђивање и сведочење чињеница и догађаја наше природне стварности. Понекад чак можемо да предвидимо нешто што ће се десити у будућности (као што је помрачење сунца или промена временских прилика), на основу математичког (или статистичког) обрађивања документованих посматрања.

Заиста, у прошлом веку, били смо сведоци обртања наших метода доказивања, посебно у пољу крајње егзактних наука које је наша култура створила: нисмо само у могућности да направимо претпоставку на основу статистичког обрађивања наших тренутних посматрања; можемо, на супрот томе, да изведемо закључке проучавајући законитост (функционално потврђену), и крајњу сврху (или крајњи „крај“) система који проучавамо. Пример таквог обртања доказне методе је такозвани „антропични принцип“, методологија која се користи у квантној физици.

Човек постоји, каже „антропични принцип“. Стога, међу још увек непознатим факторима који су допринели развијању и функционисању космоса, сматрамо да су вероватнији они који су омогућили појаву живота и разумног живота на земљи. Усудио бих се да мислим, односно тога, да црквено искуство каже: Постоји лепота космоса, која конституише квалитет, начин постојања. Овај квалитет претпоставља примаоца и процењивача тог начина постојања: самог човека. У грчком језику именујемо лепоту користећи реч *καλλος* (позив, позивање). *Καλλος* је разлог и потенцијал човеку да конституише однос са космосом; *καλλος* (лепота), је позив на однос „јер пошто она сазива све према себи, она се назива *καλλος* (лепота)“ (P.G. 3, 701 CD). Ако стварност универзума постоји само на начин лепоте, односно као позив на однос између човека и космоса, онда је функционална сврха или *завршетак* универзума сам однос. И онда, универзум може да се сматра ефемерним (пролазним), а не човек који је коефицијент и координатор сврхе самог универзума.

Говоримо о односу и подразумевамо знање које долази из емпиријске непосредности; подразумева-

мо откривење: то је потенцијал да се придружимо песнику кроз његову поезију, сликару кроз његове слике, композитору кроз његову композицију; да сретнемо личну другост ствараоца кроз његова природна својства или енергије. Овај однос или познање не може бити изнуђено. Оно је само представљено,

o. Стаматис Скупис - Свети Јован Богослов

оно је дар; то је само догађај слободе. Знање које је даровано односом не може се заменити било којом „објективном“ информацијом или учењем.

Имати искуство личне другости Творца Логоса који је страсни Човекољубац је даровано откривење, ненаметнуто. Не може да буде задобијено као стипендија кроз разумевање учења, већ само као искуство кроз авантуру *односа*. Однос је увек доживљај слободе, а често је то трагични доживљај. Јер, проткано кроз природну лепоту, постоји природно зло (језа, агонија, туга и претња). Природно зло је паралелно сарадник космичком бићу: то је позадина или попрште на којем се открива егзистенцијална слобода човека.

Предокусити историјско присуство оваплоћене Љубави Божије према човеку, искусити присуство Христа као Женика кроз љубећи *однос* са онима који сведоче Његово присуство, је емпиријско знање; не информација нити учење. То је однос који може да функционише само као само-одрицање и превазилажење себе, што значи да се оно (знање, прим. прев.) открива као акт поверења који конституише догађај и тело заједничког учешћа у постојању: саму Цркву. Моје учешће у црквеном догађају је емпиријско знање о *крају* или крајња сврха мог постојања: оно је предуктус испуњења односа, што је иста нада

и сврха какву Црква објављује о крају времена: „Да сви једно буду, као ти, Оче, што си у мени и ја у теби, да и они у нама једно буду“ (Јн 17, 21-23).

У Цркви нам није потребна информација о крају времена, осим емпиријског знања које пружа достизање односа и љубави. Ми нисмо заинтересовани за овековечење нашег „ја“, све док Онај којег волимо постоји. „Јер нико од нас не живи самоме себи, и нико не умире самоме себи; Јер ако живимо, Господу живимо; ако ли умиremo, Господу умиremo. Дакле, и кад живимо и кад умиremo, Господњи смо.“ (Рим 14, 7-8). Усуђујем се да кажем да ово што апостол Павле сведочи, „атеиста“ нашег савременог начина живота изврће у трагично изражавање чежње: Жан-Пол Сартр је написао: „Нека ме Он пошаље у пакао, стотину или хиљаду пута, само док Он постоји!“ Сартрова жеђ је могла бити пример наде о крају времена као љубавном очекивању.

„Нова пак небеса и нову земљу по обећању Његовом очекујемо“ (2. Петр 3, 13). Опет, расуђивање

о нашим очекивањима је расуђивање о односу; не оно које је засновано на закључцима из физичког (научног) посматрања. Очекујемо да ће се на крају спасити и најмањи израз Божије љубави; не само лепота малог дивљег цвета већ и величанствена хармонија окретања галаксија пред којом заостаје дах; не само задивљујућа лепота леопардовога галопирања већ и блесак у очима детета или исти тај блесак који се на уснама његове мајке претвара у осмех.

Очекујемо лепоту и премудрост небеса и земље, то јест да буде спашен исход речи Божије и његових стваралачких енергија. „Јер Он рече, и постаде; и реч Господња остаје довека“. Очекујемо да читава творевина буде испуљена, ослобођена од труљења, боли и смрти – атрибута створеног. Очекујемо да све буде спашено и да постане једно са нетљеном плоти Сина, који седи са десне стране Оца. Очекујемо и да само време буде спашено; не као бескрајан и стога страشان низ прошлости и будућности; већ као слобода од било какве предодређености, као потенцијал дивног преображаја „из славе у славу“; потенцијал који нас води ка искуству односа „лицем к лицу“ са Христом Жеником, који воли наше душе.

За садашњи менталитет нашег језика и науке, али такође и наше неверице, претходно поменуто есхатолошко очекивање није ништа друго до „празна прича“ или разглабање (Лк 24, 11); то је само емотивно маштарење, „пројекција“ наших психолошких жеља. Међутим, ми у Цркви још увек

појемо: „Твоја стваралачка заповест је мени и узрок и ипостас.“ Ова песма пројављује једну различиту онтологију; откривење другачијег начина постојања. Говорили смо да није наша телесна природа оно што конституише нашу ипостас (наше стварно постојање); већ сазивање, позив Божији који нас призива у *биће* из *небића*. Ми постојимо као лични (ипостасни) одговор на позив Божији, Који нас позива да схватимо постојање као *однос* са Њим.

Данас, наивност идентификовања људског постојања са биолошком и психолошком индивидуалношћу јавља се безобзирном и лакомисленом обманом – чак и научници нашег доба потврђују да је „сам субјекат рођен на месту Другога“. Наше постојање је одређено само као односно, као жудња за животом у оквирима односа.

У Цркви не знамо ништа о есхатологији. И ово незнање је уствари „изнад сваког знања“.

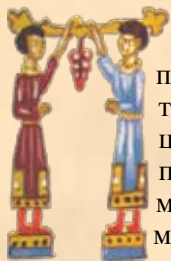
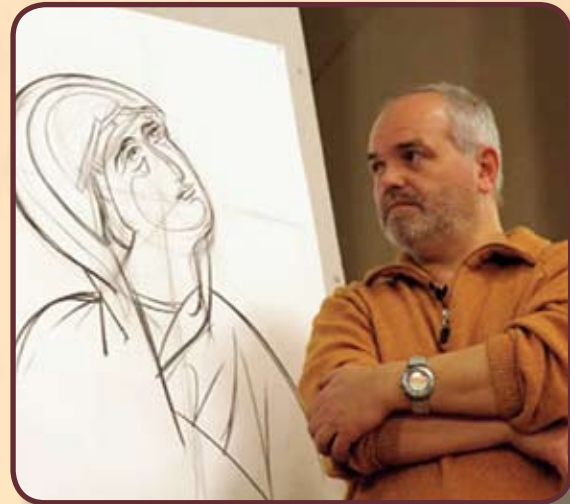

Икона

Јорџос Кордис

и њено место у православном религиозном животу

Др Јорџос Кордис је познати иконописац и предавач на Богословском факултету у Атини. Његове слике и гравире излагане су на преко двадесет самосталних изложби у Грчкој и шире и такође на много групних изложби. Насликао је многе иконе, фреске у црквама и светим местима у Грчкој, Либану, Светој Гори... Написао је многе студије и чланке о византијском сликарству и теологији иконе и њеној естетици. Текст који следи прочитан је на рестаураторској радионици на Норвешком институту у Атини, марта 2005. године

осле иконоборства, тј. сукоба око постојања и улоге икона који се одвијао током осмог и деветог века, Православна црква је на Седмом васељенском сабору прогласила да су иконе суштински елемент вере и да је употреба икона у црквама и приватним просторијама неопходан услов потврде православља. Орос Седмог

васељенског сабора, заснован на светоотачкој теологији, потврдио је у сваком детаљу разлоге за коришћење и поклоњење иконама и одредио оквир уметничке делатности.

Теологија отаца цркве у иконокластичном периоду конституисала је праву теоријску основу на којој је заснована уметност иконографије, а такође је конституисала основу на којој је заснована улога иконе.

Иконоборачка политика византијског цара Лава III проузроковала је настанак противречних схватања о иконама и њиховој улози у Цркви. Ова противречност с краја и средине века произвела је потрес у Источној цркви. Главни извор ове противречности није био постојање икона у црквама и њихова улога, нити поклоњење ликовима, то је био један од главних, али не и основних проблема. Током другог периода сукоба, Константин V, звани Копронимус од својих непријатеља иконопоштоватеља, изразио је основни христолошки аргумент против ликова и способности уметности да наслика Христа, Сина Божијег који се отелотворио и живео као човек. Главни иконоборачки аргумент одбијао је могућност сликања Христове иконе, јер је он учествовао у две различите

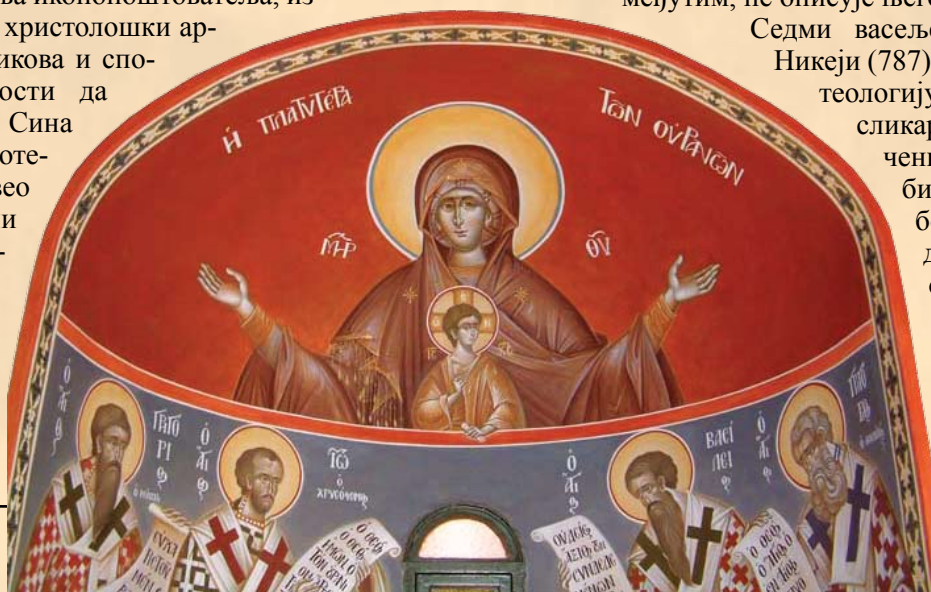
природе: људској и божанској. Људска природа која је чулна и видљива може бити описана и насликана, али божанска природа, непојмљива чулима, не може, дакле, бити насликана.

Међутим, свако ко намерава да наслика Христову икону треба да опише обе његове природе. Следствено томе он упада или у јерес раздвајања или спајања две природе.

У складу са иконоборачким аргументом, идолатрија је природни резултат сликарског деловања. Ако божанска природа не може бити описана и оличена, уметнички производ не може бити ништа друго него идол, то јест, једноставан облик који карактерише и указује на људску али не и на божанску природу. Дакле, свако ко се клања оваквој икони-идолу пада у идолатрију.

Православни одговор на иконоборачке оптужбе формирао се полако и постепено током иконоборачког периода од светих отаца Цркве. Свети Јован Дамаскин био је први који је одговорио на ране иконокластичне аргументе. Он је објавио да је, након отеловљења Логоса, хришћанима допуштено да имају иконе Христа јер је Он постао истински и потпуни човек. Дакле, можемо насликати оно што видимо, то јест, Његово тело и телесни облик. Овај облик, међутим, не описује његово божанство.

Седми васељенски сабор у Никеји (787) потврдио је ову теологију и објавио да сликари нису ограничени у описивању било људске било божанске природе. Сликање не одваја две Христове природе, као што нечији портрет не значи одвајање његове душе

од тела. У складу са оцима сабора икона је копија прототипа и одговора му по облику и имену које има. Икона и насликана особа су у вези са ова два елемента. Сабор је, независно од теолошког аргумента, одредио оквир иконописачке уметности. Икона, у складу са овим одлукама није уметнички производ већ припада црквеном предању, помоћу кога уметник прима облик који осликава. Ови облици који су суштински елементи икона припадају предању али не смањују уметничку креативност. Уметници, као што ће касније бити разјашњено, не стварају облике, њихов допринос је ограничен на уметнички ниво. Они доприносе својом вештину и радом у складу са устаљеним принципима уметности сликања.

Однос Седмог васељенског сабора према светости икона и њиховој обдарујућој моћи, посебно је интересантан. Оци су у својим напорима да одговоре на такве иконоборачке оптужбе разјаснили такзвану светост православних икона која није изазвана „магичним“ односом са прототипом. На онтолошком нивоу икона је апсолутно одвојена од прототипа особе коју описује. Икона и особа која је на њој насликана не деле исту суштину. Оне одговарају једна другој *koini omoiwisis*; оне само деле исти спољашњи облик. Само на овај начин могуће је разумети право значење светости иконе. Јер, спољашња форма особе која је изражена на икони постаје део прототипа. Због тога је поклоњење иконама легитимно у складу са оцима (светим Василијем) јер је усмерено на прототип.

Разлика између истинског поклоњења иконама и обожавања Бога је једна од најважнијих тачака светоотачке теологије. Она прокламује да поклоњење није исто што и идолатрија јер вера не обожава нити материјал иконе нити особу која је насликана. Дакле, Бог је једина обожавана релност а не светитељи Цркве. Они нису мали богови. Они учествују у божанским енергијама али нису богови. Зато, ако се клањамо пред њима не обожавамо их. Вера поштује свете иконе које су легитимно средство за хришћане да достигну прототип и успоставе прави однос са њима.

Оци на Седмом васељенском сабору, међутим, нису одговорили на иконоборачки аргумент у сваком детаљу. Они нису допрли до дубине њихових аргумената и, што је још специфичније, они нису појаснили како телесна појавност, тело као облик, може илустровати богочовечанску Христову личност, а да у исто време избегну опис Његових природе. Они су подвукли истину да се природе не могу насликати и да се не могу демонстрирати теолошким појмовима односа између спољашњег облика и прототипа. Пола века касније, свети Теодор Студит, био је теолог који је преузео задатак комплетног представљања изражавања православне иконологије. Мудри монах, који је много година живео у изгнанству због својих инопоштоватељских схватања, није представио нову теологију о спорном проблему икона, независно од теологије Седмог васељенског сабора. У својим делима објавио је исту истину, али је објаснио специфичне аспек-

те целог проблема који није био дубоко разрађен од стране ранијих теолога. У ствари, покушао је да настави и обогати традиционалну иконологију Цркве.

Иконоборачки теолошки аргумент је увек био полазна тачка његове теологије. Иконоборци су се током деветог века (813), после кратког интервала, трудили да појачају своје нападе на иконе и на сликање Христа. И наравно, наставили су да одбијају могућност описивања Христа. Нису прихватили да је телесни облик способан да опише и илуструје две природе Оваплоћеног Логоса. Такође су одбијали православно разликовање између графи (сликања) и периграфи (описивања) које је предложио свети Нићифор, патријарх Константинопољски. Иконокласти су инсистирали на захтеву описивања обе Христове природе као *sine qua non* услова за Његово описивање. Дакле, свети Теодор је требао да одговори на ове оптужбе и да нађе начин да ограничи опис.

Његови напори били су засновани на основној разлици између *ousia* – природе и ипостаси коју су установили оци четвртог века (Василије, Григорије Ниски). Тврдио је да ствари које деле исту суштину једне од других дели њихов јединствен начин постојања. Овај начин има специфичне карактеристике, идиоме. Скуп ових идиома сачињава ипостас, то јест, начин постојања природе.

У складу са светим Теодором, Христос је једна ипостас која учествује у две различите природе, људској и божанској. У ствари, у односу на православу традицију, људска природа преузима у преегзистенцији ипостас Логоса, другог лица Све-

те Тројице. Дакле, Христос је јединствена ипостас која има људске и божанске идиоме, и сходно томе, видљив је у свом јединственом телесном облику Исуса из Назарета.

Касније се свети Теодор приближио проблему сликања. Када покушавамо да насликамо нечији портрет, инсистира он, људске личности, на пример, ми репродукујемо идиоме, јединствене карактеристике по којима се он разликује од свих других.

У случају Христа осликавање није усмерено на Његове природе. Сликара је неспособан да опише Христа средствима своје уметности, јер су линије и боје неприкладне да одреде суштинске карактеристике и људске и божанске природе. Дакле, сликар описује Његову личност: он представља његове личне идиоме и још специфичније видљиве елементе Његове личности, тј. облик Његовог лица. Ови елементи чине Христову икону без описивања Његових природе. Облик Христовог лица описује га зато што садржи елементе који чине видљивом Његову личност. Овај облик показује да Христос постоји али не изражава Његове природе.

Облик који је лично ипостасни идиом не одговара у свему природи. И, наравно, то важи и за све друге идиоме. На тај начин је свети Теодор доказао да спољашњи Христов облик описује Њега али, самим тим не описује и Његове природе. Другим речима, оци Цркве су прогласили да осликавање није описивање већ само указивање на Ипостас. Икона указује на особу а не описује њену суштину.

Теологија светог Теодора Студита одговара на иконоборачки аргумент и даје коначну формулацију православне иконологије. У исто време, несвесно, он решава велики естетски проблем који је вековима

бринуо свет старе Грчке и вероватно целе западне цивилизације: однос између форме и садржине у уметничким делима.

Пре појаве православне иконологије, уметник који је намеравао да ослика икону требао је да опише природу предмета који је сликао. Он се обавезивао да досегне суштину и учини је доступном чулима. Другим речима, сликар је био творац иконе. Он је био одговоран за давање облика апстрактном садржају. Оваква уметничка стварност потпуно је промењена успостављањем православне иконографије. Особа, или било које друго биће, не може бити схваћена као описива бојама. Ако природа не постоји у апстрактним условима већ једино кроз личност, схватање ликовне уметности мора се променити. Природа не може бити насликана и не може бити предмет сликарске уметности која се усредсређује на ипостас као специфичан облик постојања. Форма је већ осликана својим сопственим обликом. Ипостас је, у складу са светим Теодором, увек могуће описати од тренутка њеног рођења. Због тога велики иконописци православне Цркве објављују да је Христос рођен као описив.

Коначно, у складу са горепоменутом теоријом, уметник не ствара икону као биће. Он прима облике ствари и црта их (*anazwgrafei*), он репродукује спољашњи облик који је скуп нечијих личних особина. Дакле, уметност после иконоборства захтева различите карактеристике и надмашује проблем преиконоборачке ере. Због тога уметност постаје мање креативна на пољу облика а шири своје усмерење на поље комуникације. Постиконоборачка уметност сликања усмерена је на тражење техничких средстава којима би постигла боље и стварније односе између посматрача слике и света који је на њој насликан. Можемо говорити о новом веку у уметности иконографије за које је карактеристична социјална улога иконе.

Свети Фотије, патријарх Цариградски и његово сведочење о улози иконографије после иконоборства

Улога иконе у православном религиозном животу, заснована је, као што је већ поменуто, на патристичкој теологији, и представља сложен феномен јер је икона истовремено и уметнички објект. Треба одредити податке о карактеру уметности иконографије да би се разјаснила улога сликања икона у православном животу.

Свети Фотије је био цариградски патријарх који је гајио посебну наклоност ка поновном враћању иконографије у цркве главног града после иконоборства. Повремено је писао нека размишљања о уметности иконописања како би се супротставио последњим иконоборачким гласовима који су још увек били присутни у главном граду Источног Римског царства после победе иконопоштоватеља. На тај начин завештао нам је важно разумевање уметности иконописања и њен оквир.

У складу са тим следи да уметност иконописања није изум иконографа већ традиција васељенске и апостолске Цркве. Сликара не смишља облик светих икона, који припада црквеном предању, помоћу којег он прима и изражава га на уметничким иконама. Света уметност сликања заснована на њеним сопственом принципима следи апостолско предање и просвећена је Светим Духом. На тај начин уметност достиже своју мисију, која је, у складу са светим оцима Цркве, двострука: јасна разрада облика насликаних светитеља и јасно представљање светитеља посматрачу.

Свети Фотије нам даје важне и корисне информације о византијском схватању уметности сликања. Његово сведочење је веома драгоцено јер је јединствено и долази из постиконоборачког периода у којем је интересовање за сликарство било дубоко и у односу са хришћанском догмом. У складу са Фотијевом теоријом први и основни циљ уметности је очување форме светитеља који се осликавају. Сликара, описујући форму не искривљује је, не прави је непрепознатљивом за посматрача. Уметници треба да пречишћавају облик светитеља које описују уклањањем свих елемената који немју црквену сврху. Ови елементи који долазе из људске радозналости смањују функционалност икона. Прочишћавање икона је први и основни задатак сликара. Истовремено, он има задатак да нађе одговарајући сликарски начин како би представио форму светитеља и осликао догађај. Овакав стил има посебне и специфичне карактеристике због тога што на иконама осликава светост личности. Свети Фотије тврди да начин сликарања треба да одговара светости.

После свега горе наведеног можемо закључити да је у свести Византинца током постиконоборачког периода, рукотворена икона била сматрана сложеном стварношћу састављеном из два елемента: облика особе која се осликава и начина сликања. Облик (μορφή) је суштински елемент иконе као јединствени ипостасни идиом. Дакле, он не може бити промењен. После иконоборачког периода облици светитеља су стабилизовани и остали су непромењиви кроз векове. Оваква устаљеност форме није увек разумљива школској византијској умет-

ности и њеним интерпретацијама, било да је изражена у декадентној уметности или као интервенција црвених ауторитета на пољу уметности.

По мом мишљењу овај феномен потиче из православне иконологије и заснован је на стварном односу између форме и ипостаси особе која се осликава. Облик није резултат уметности и имагинације. Тако, свака промена форме може утицати на однос између слике и прототипа. Дакле, установљавање форме има теолошки разлог.

Други елемент иконе је начин сликања. Овај елемент није суштински пошто је он језик којим уметник представља икону-облик. Као начин, сликарски елемент може бити промењен. Преглед византијске уметности иконоборачког периода одмах указује да је развој начина сликања континуиран. У ствари, оно што називамо историја византијског сликања није ништа друго до историја начина сликања, развој уметничких решења измишљених од стране уметника током векова. Иконе Христа, Богородице и свих осталих светитеља увек су исте. Елемент по коме се оне разликују једна од друге је специфичан стил, нов начин сликања.

Уз помоћ ових чињеница није тешко разумети развој византијске уметности кроз векове и дати задовољавајући одговор на питање које се поставља пред модерне интерпретације православне иконографије.

Дакле, можемо објаснити: а) стабилност иконографије

(форме) и истовремени развој стила, б) индискретно коришћење начина сликања византијских уметника и за религијске и за секуларне теме и в) чињеницу да је могуће имати чудотворне иконе које нису у «чистом» византијском стилу. Следујући овоме наше тумачење предлаже сигурну теолошку основу на којој се назиђује стваралачки однос који подржава византијско предање.

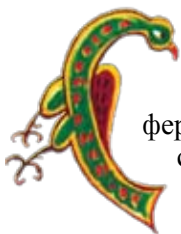
Пошто начин сликања није суштински елемент иконе, већ њен секундарни елемент, икона не зависи од њега. Дакле, недостатак или његова промена не утичу на аутентичност иконе. Форма је једини суштински елемент и он сам је икона на којој је личност насликана.

превела са енглеског: Јелена Миловић
(наставиће се)

У МОЛИТВЕНОМ ОКРИЉУ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ

У Недељу Мирносица ове године, у шумадијском селу Маршићу, које се налази недалеко од Крагујевца, Епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење епископа жичког Господина Хризостома, освештао је нови храм посвећен Светом Василију Великом

а градњом се почело пре неколико година и за то време храм је у потпуности завршен и живописан. У импресивној атмосфери, у чину освећења, учествовало је тридесетак свештеника и ђакона, међу којима и архимандрити и игумани манастира Жиче, Светог Луке у Бошњанима, Јошанице, Денковца и Саринца. Том приликом, Епископ Јован положио је у Часну трпезу делић моштију светог великомученика Кнеза Лазара Косовског, истакавши да ће од сада поред Светог Василија Великог и он молитвено заступати верни народ овог краја.

Након освећења, у порти препуној верника служена је Света архијерејска Литургија. Ово сведочи да су Маршићанци, зидајући храм, изграђивали и себе као истинске хришћане и да је он постао део њих, у шта смо се сви уверили посматрајући са каквом усрдношћу учествују прислужујући на Светој Литургији. Ово је у беседи нагласио и Владика Јован:

"Заиста, Васкрсењем Христовим Господ је подигао плочу са гроба нашег и са гробнице целога света и показао нам да је својим васкресењем отворио пут за улазак у живот вечни. Први сведоци Васкрсења Христовог биле су жене мирносице које данас овде прослављамо. Сви ми који верујемо у Христово и наше васкрсење, сведоци

смо васкрсења Његовог. У једној црквеној песми се каже, да је из гроба Господњег засијало пролеће. Можемо то и ми, заиста пуна срца и пуне душе, да кажемо - и нама овде у Маршићу засија пролеће јер смо данас овде осветили овај храм посвећен светом Василију Великом у који смо данас положили мошти светог великомученика Косовског кнеза Лазара. То је пролеће за овај народ, за Цркву Божију, браћо и сестре. Вечно пролеће је тамо где се храмови подижу и где у храмове народ Божији долази, народ који учествује на Светим Литургијама и који се причешћује Телом и Крвљу Господа нашега Исуса Христа. Сви смо ми, рекох, сведоци те пролећне радости, литургијске радости, сећајући се оног што

мо нека Господ и свети Василије и свети Кнез Лазар узврате тро-струко. Хвала свима, и онима који нису могли да помогну, али су бар пожелели добру мисао да се овај храм сагради. Нека сте сви срећни и Богом благословени!"

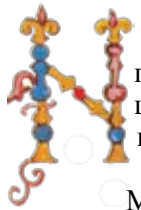
Владика Јован архијерејском граматом одликовао је најзаслужније за подизање и украшавање велелепне цркве у Маршићу. Нарочито је истакао изузетно залагање пароха маршићанског оца Бојана Димитријевића, који се све ово време несебично давао зарад лепоте Цркве Божије, због чега га је Владика одликовао достојанством протонамесника. Након Литургије, припремљена је трпеза љубави на којој је било места и послужења за велики број оних који су учествовали у овој духовној радости.

Р. К.

се ради нас збило, а ради нас се збио и Крст и гроб, и Васкрсење и Вознесење. Па зар ми нисмо сведоци? Ову радост, о којој говорим овде, драга браћо и сестре, увеличао је Његово преосвештенство епископ жички Господин Хризостом, који је данас у име свих нас принео бескрвну жртву Господу и Богу Спасу нашем. Од срца, Владико драги, хвала вам што сте дошли да са нама данас поделите молитвену радост, да се са нама овде помолите Богу. Да нам Бог који све види, све зна, који је свуда присутан, помогне да будемо оно што треба да будемо, да будемо Хришћани, да будемо Православци, да будемо верна чеда Цркве Његове. Овај храм је леп, као што видите, али ће он сваке Литургије добијати свој нови лик, ако буде вас, браћо и сестре, на Светој Литургији. Сваки пут он ће бити лепши и лепши и у њему ће се радовати Бог и анђели који саслужују са свима нама када служимо Свету Литургију, ако ви њега будете испуњавали својим учешћем, својом молитвом, својом љубављу, својом вером. Хвала свима који су допринели да се овај храм сагради и да га данас осветимо, браћо и сестре. Од данас сте посебно под покровитељством светог Василија и Светог мученика Косовског Кнеза Лазара. Молите им се, браћо и сестре, и не бојте се, само ако имате чисто срце, ако у вашем срцу има љубави за сваког човека, онда у њему има љубави за Бога. Ако нема за човека, знајте да нема ни за Бога. Зато је овај храм подигнут овде да се у њему зратимите и сакупљате, да се мирите, да се у њему крштавате, венчавате и кад Бог буде хтео, и да на онај свет испраћамо једни друге. Овај храм треба да буде храм сједињења, а не разједињења, зато нека сте срећни и Богом благословени. Свима онима који су помогли да ово дело данас освети-

Освећење храма светог Николаја у Тулежима

едеља Антипасхе, лета Господњег 2008. године, остаће у летопису епархије шумадијске уписана златним словима, као дан освећења храма посвећеног празнику Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског Чудотворца у селу Тулежи.

Увек је велика радост и благодат освећење новог Храма Божијег, али овај храм има нарочит значај,

не само за народ овога села, удаљеног тридесетак километара од Аранђеловца, и не само за орашачко намесништво коме припада парохија венчанска, чији су део Тулежи. Овај храм је подигнут од темеља до крова, спреман за Светотајински чин освећења, за непуних годину дана. Тачно пре годину дана темеље су осветили Њихова Преосвештенства епископ шумадијски Господин Јован и умировљени епископ захумско-херцеговачки Господин Атанасије. У жртви ктитора и приложника који су предано изграђивали и храм и себе, узрастајући у Господу, да би овај храм био завршен у рекордном времену, није исцрпљен сав значај подизања ове богомоље. Овај храм представља пројаву саборности народа Божијег и победу црквеног јединства, упркос неслози, раздору и нејединству које је нечисти преко својих замки хтео да постави међу верницима овога краја.

Пре две године (2006.), на освећењу земљишта за храм Светом Николају у Тулежима, наш епархијски архијереј са својим свештенством је служећи Свету архијерејску Литургију доведен у велико искушење од стране групе људи који су себи дали за право да ремете ток Литургије и да поучавају свог архијереја и канонско свештенство и то ни мање ни више него на самој Светој Литургији, истерујући, при том, неку своју правду и типик, показавши тако да не

разумеју Цркву као сабрање народа Божијег, као живи Богочовечански организам и Икону Царства Небеског. Након тога појављује се организована група људи који су, сам Бог зна како, доведени у заблуду и покушали да многе вернике ове парохије доведу у заблуду причама о неканонском служењу и новотаријама који, по њима, нарушавају јединство и апостолско служење Цркве. Све је то кулминирало у дане Великог Поста прошле године, што је за последицу имало спречавање богослужења у дане страсне седмице и на сам Васкрс. Колико само треба бити нерасудан па мислити да је богоугодно дело не учествовати у Светој Литургији и спречавати друге да "уђу у радост Господара свога" на свете и светле и велике дане Христовог Страдања и Васкрсења, зарад лажне одбране Православља, и ревности (не по разуму). Све је то задобило смисао недоличан Цркве Христове, јер тих дана не беше "љубави по којој ће сви познати да смо ученици Христови" (или љубав беше једнострана и неузвраћена), а свакако смо се сви осећали пораженима и сви смо били на губитку. Вапаји нашег владике Јована и присуство и подршка владике Атанасија, да се пробуди светлост богопознања и братске љубави, праштања и покајања, неких острашћених се нису коснули.

Као мелем на рану, уследили су леви догађаји, несебично ангажовање и ентузијазам мештана и пријатеља села Тулежи, свештенства, Скупштине Града Аранђеловца, донатора, ктитора, приложника, који су имали слуха за подизање храма Светом Николају Чудотворцу у Тулежима, што је за резултат имало завршетак радова у рекордном времену.

И ево, ове године, у Томину недељу, светотајинским чином освећења, епископ шумадијски Јован, положивши честице моштију Светог Великомученика Косовског Кнеза Лазара у Часну Трпезу и архијерејском Литургијом, уз саслужење свештенства из читаве епархије, предаде још један нови храм верном народу, у величанственом сабрању које ни из близа није могао да смести у себе овај по квадратури мали храм.

Благодарећи Господу у својој беседи владика шумадијски је нарочито истакао значај празничних дана у којима се налазимо, светле седмице која се завршава Томином Недељом и у народу назива "Малим Васкрсом". Ми који треба да сведочимо о Христовом Васкрсењу читавом свету, и онима који верују и онима који не верују, и онима који имају сумње, кроз веру светог Апостола Томе потврђујемо да је Васкрсење Христово опипљива материјална стварност. Вером светог Апостола Томе, његовим дотицањем Христовог Тела и рана

на телу, неверовање се преображава у веровање, и то веровање да је страдање и Васкрсење истинито и да је кроз речи: "Господ мој и Бог мој", свети Тома показао да је Христос једини истинити Бог. Владика је потом указао на чињеницу да се освешћење овог Светог Храма дешава баш на Томину Недељу, као да је то пројава победе вере над неверовањем и победа добрих дела над покушајем да се осујети добро. Сећајући се са тугом прошлих догађаја која су њему оставила печат неизбрисиви до краја овоземаљског живота, владика Јован је, још једном, позвао на братску љубав и праштање, својим примером и искреним опроштајем свима који су се удаљили од Цркве и заборавили на човекољубље, отворено показујући нетрпељивост и према свом епископу и канонском свештенству и верницима који су били сабрани око свог епископа. Владика је пред читавим сабрањем испред храма у Тулежима замолио за опроштај ако је у свим претходним догађајима некога повредио и саблазнио на било који начин, рекавши: "... јер и ја сам браћо моја и сестре, само грешан човек који има слабости...". Владика Јован је рекао да је овај храм, и начин на који је и за колико је изграђен, потврда да у протеклим догађајима није погрешно, да је заступао истину. Наглашавајући да је овај храм за народ

Божији и да је народ Божији за храм, епископ је искористио прилику да поучи вернике да су Литургија и Црква синоними, и да је потребно да свој храм походе и учествују у свакој Литургији, којој треба да приступају као сусрету са Господом Исусом Христом. Јер свака Литургија се служи због причешћивања верних Телом и Крвљу Господњом, а не само да би били пасивни посматрачи и да би приступали Светој Тајни Причешћа једном, два, три или четири пута годишње, колико је вишедневних постова у години, или још свега неколико пута годишње, под изговором да смо недостојни да се причестимо. Јер ако тако будемо приступали Причешћу бићемо у великој заблуди, јер нико није достојан, и по томе никада не би ни требало да се причешћујемо. Боље је да поведемо рачуна како се спремамо за Свету Тајну Причешћа и колико смо спремни за Причешће, колико се миримо, колико праштамо, колико волимо. Јер, разуме се да се треба припремати за Литургију и Причешће, и да треба држати пост, али пост није циљ него средство и није довољан сам по себи, већ мора да има карактер да преображава човека по мери раста Христовог.

Заблагодаривши свим присутнима због учествовања у овом дивном и бројном сабрању, Владика Јован је изразио нарочиту захвалност у име своје и читаве Епархије Славковић Драгану из Лазаревца, као и Живомиру Симићу и Зорану Марићу из Тулежа, доделивши им одликовање Војска Карађорђа, док је јереја Милана Матића, привременог пароха Јунковачког, произвео у чин протонамесника са правом ношења црвеног појаса, свима због несебичног даровања себе Цркви Христовој у изградњи храма у Тулежима. Такође су уручене бројне грамате Епархије шумадјске СО Аранђеловац, заслужним предузећима, и појединцима, због доприноса који су дали изградњи тулежанске Цркве.

Домаћини су уз благослов архијереја приредили праву свечану трпезу и славље у коме су угостили преко шест стотина људи.

Зоран Алексић,
јереј

ЛАЗАРЕВАЦ

Славље уз бубањ, гусле и кимвале

Будући да је Хришћанство у својој историјској реалности засновано на догађају Васкрсења Христовог и на Његовој богочовечанској личности, Црква у Лазаревцу је ове године на посебан начин желела да прослави "празник над празницима". Празник који даје смисао сваком хришћанском (црквеном) слављу и догађају, и без кога, како свети апостол Павле сведочи, ни наша вера, а самим тим ни наша Црква и све што у њој чинимо, не би имало смисао ни циљ. Наиме, после благодатног учешћа у догађају Васкрсења кроз литургијско сабрање верних ове црквене заједнице, од којих се њих хиљаду и три стотине причестило, Црквена општина Лазаревац је, на иницијативу братства храма, у навечерје Васкршњег дана својим парохијанима уприличила концерт познатог музичара Владе Георгиева. Концерт је одржан са благословом нашег владике, епископа шумадјског Господина Јована, а под покровитељством ГО Лазаревац и РБ Колубара, чиме је наш владика поново показао да има разумевања и осећаја за потребе младих у Цркви, јер је у више наврата благословио овакве и сличне пројекте, на чему му се ми, његова духовна чада, и на овај начин захваљујемо.

Најављујући концерт старешина храма, протојереј Марко Митић, покушао је да одговори на недоумице многих који се питају зашто Црква организује овакав догађај, који није њена ужа специјалност, тј. не тиче се богослужења или пак неког уметничког израза духовног или етно карактера, који је тешње везан за природу Цркве и њен етос. Он је том приликом рекао да Бога не слави само у богослужењу, већ и на многе друге начине, "уз бубањ, гусле и кимвале", како је то у својим псалмима дивно певао цар Давид, али истовремено тиме не повређујући основне истине наше вере.

Будући да се млади, упркос духу времена који фаворизује само и једино материјалне вредности, све више интересују за живот Цркве, ми смо желели и њима да изађемо у сусрет и на овај начин да им се за то одужимо, рекао је отац Марко. Завршавајући своје обраћање вернима он је позвао све, а нарочито младе, да долазе што чешће на свету Литургију у свој храм, али исто тако да узму учешћа и у свему ономе што су позитивна искуства савремене уметности, културе и науке.

Непосредно пред концерт Владо Георгиев је одржао коференцију за штампу одговарајући на најразличитија питања новинара локалних и других медијских кућа, везана за његов лични и професионални живот. Оно што би наше читаоце и

нас саме највише могло да интересује јесте његов однос према Цркви и православној вери који је крајње афирмативан и како он сам каже модерно-конзервативан. У том контексту преносимо вам његов апел у коме позива пре свега младог човека, јер је он и највећа жртва разних индоктринација и манипулација у сваком времену и простору, да више обрати пажњу на Цркву и на оно о чему она говори и што овде у свету чини и сведочи. Црква је место где се човек најбоље упозна и сретне са самим собом али и са Христом, нагласио је Владо. Музика и уметност коју ствара је, како он каже, инспирисана духовним вредностима, и то пре свега љубављу и слободом, те се ту додирује са оним што је мисија Цркве овде на земљи. Уосталом, један од разлога његовог пристанка на овакав вид сарадње са ЦО Лазаревац, а знамо да је сличну сарадњу имао и са владиком Григоријем и епархијом захумско-херцеговачком, јесте жеља да се унапреди Црква и живот у њој. Он то и чини како кроз свој уметнички израз, тако и кроз свој живот, тиме што свој таленат и дар од Бога му дат, ставља у службу Цркви и Богу, и тако му тај исти дар умножен и враћа.

Афирмишући православну традицију и фолклор, Владо Георгиев је на почетку концерта организовао један мини турнир у куцању јајима између њега и црквеноопштинске репрезентације коју су чинили отац Марко и отац Александар, и будући да је у том окршају извукао дебљи крај, победник је добио да слуша Владу Георгиева "за цабе".

На концерту је било присутно око 10000 људи, по чему је овај догађај јединствен у ближој и даљој историји овог града. Црквена општина у Лазаревцу ће наставити да организује сличне културне догађаје, како би побољшала и унапредила комуникацију са својим парохијанима, али и са позитивним цивилизацијским тековинама и њеним чиниоцима.

Жељко Ивковић, јереј

ШОПИЋ

Освећтан новоподигнути парохијски дом

На Светлу среду, 30. априла 2008. године, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован радост Васксења поделио је са свештенством Колубарско-посавског намесништва Епархије шумадијске Светом архијерејском Литургијом коју је служио у храму Светог архангела Гаврила у Шопићу. Непосредно пре Свете Литургије, следствујући древној пракси Цркве да се Литургија као Тајни над тајнама и Молитвословљу над молит-

Тог дана владика Јован је са лазаревачким свештеницима обишао недавно основану заједницу Земља живих у Брајковцу, која је заједнички пројекат Шумадијске и Бачке епархије, а коју води отац Александар Новаковић. Штићеницима Земље живих, који се кроз заједницу лече од болести зависности, владика пренео своју љубав, бригу и благослов.

Марко Митић, протојереј

МАНАСТИР ЋЕЛИЈЕ

Рукоположење као потврда спасењског смисла манастирске светиње

У последњих шест година у Епархији шумадијској обновљени су и подмлађени стари манастири Свети Лука у Бошњанима, Денковац, Саринац, Прерадовац у Левчу, а основано је неколико нових. Најмлађи међу новооснованим је манастир Светог Георгија у Ћелијама код Лазареваца. Налази се на шездесетак километара од Београда, поред Ибарске магистрале. Усмено предање сведочи да је постојао још у XIV веку, када су због лековите воде која се налазила поред њега, ратници са Косова долазили на лечење тела на извор, а на лечење душе код мудрих калуђера који су у њему живели.

Манастир је у време Турака опустео и полако је пао у заборав. Тако је било све до 1924. године, када су мештани села Ћелија одлучили да црквицу обнове и у њу сахране кости ратника из Колубарске битке, једне од највећих у нашој историји, која се одиграла током Првог светског рата на брду изнад манастира. После Другог светског рата црквица и костурница поново су пале у заборав. Служило се ретко, али вера у васкрсење није нестајала.

У периоду од 2004. до 2006. године свештеник Војислав Одавић, који опслужује парохију на чијем је терену манастир, уз несебичну помоћ предузећа Колубара из Лазареваца и тадашњег директора Драгана Томића, те општина Лазаревац и Лајковац, успео је да обнови храм и подигне нови конак у који је могло да се насели монашко братство. Обновљену манастирску цркву осветили су 29. јула 2006. године епископи Јован шумадијски и Хризостом жички. За привременог старешину тада је постављен архимандрит Алексеј (Богићевић). Трудом и залагањем, највише владике Јована, затим свештенства из овога краја, а уз несебичну помоћ оца Алексеја, манастир је насељен у априлу 2007. За настојатеља је постављен јеромонах Макарије (Тошић), који је са братством одмах започео редовни богослужбени живот, те је манастир убрзо постао стециште богочежњивих душа жељних речи о Христу и Његовом васкрсењу. У манастир долазе млади људи којима никако није до приче о суду и осуди, јер им је у овом веку доста казне и суда, већ су жељни вечности и љубави која само из Христа извире.

вама ништа не може додати, владика Јован је освећтао новоподигнути парохијски дом у Шопићу, који је пројектовао господин Бранко Борић архитекта из Великих Црљена. На радост и велико задовољство парохијана шопићске парохије владика Јован је пароху шопићског протојереја Недељка Кусмука одликовао правом ношења напрсног крста. Том приликом Преосвећени је обраћајући се оцу Недељку рекао да се најрадоснијим данима Васкрсења придружује још једна радост за нашу Епархију јер је добила још једног крстоносца. Потсетио је оца Недељка да му се крст, који је моћ, сила и спасење и царева и државе и Цркве, додељује да би потстакао своје хришћанске и свештеничке врлине, а то значи, рекао је владика, да га крст обавезује на смиреност јер и Господ, иако је био и Бог и човек, без смирења тешко да би изнео Крст свој на Голготу ради нас и ради нашега спасења. Преосвећени владика је замолио оца Недељка да кроз ношење крста испољи још више кротости, правде, љубави и посебно жртвоприношења које нам је свима данас више него потребно.

На Литургији, у којој су владици Јовану саслуживали свештеници Колубарско-посавског намесништва, прочитана је и Васкршња посланица Његовог Пресвештенства. На радост Цркве на Литургији се причестио велики број верних из Шопића, Лазареваца и околине. После Свете Литургије уприличена је заједничка трпеза љубави кроз коју је настављено пасхално славље.

Тако је било и на Светли четвртак када се манастирска порта испунила свештенством, монаштвом и верним народом који се сабрао да дочека свог вољеног Владика и са њим подели радост Васкрсења кроз Свету евхаристију. Манастирска црква, иако мала по димензијама, постала је "шира од небеса" и примила је Цара Славе, те га из руку Епископа предала верном народу.

На Литургији извршен је и чин хиротоније презвитера, први пут после небројено година, па је тако и ова светиња пројавила себе као део Васељенске Цркве и њеног предања од апостола до данас. Влашћу апостолског прејемства, владика је у чин презвитера рукоположио ђакон Ивана Иванковића, апсолвента теологије из Петке, који је своје духовно и интелектуално узрастање започео у овој светињи.

У својој архијерејској беседи, владика је истакао значај свештенства као служења и распећа за друге, те значај подвига свештенослужитеља као обрасца за подвиг вернима које ће предводити. Игуман и братство су се захвалили Епископу на очинској љубави и старању, позивајући га да и даље остане у Христу отац и руководитељ братије, јер његово полувековно искуство и монашки живот могу само да светле на свештеном златокругу историје спасења у овом народу.

Доласком Епископа Јована на катедру шумадијских епископа, у овој Епархији је започела велика обнова црквено-литургијског живота. Владика је са огромном енергијом, у сарадњи са свештенством и монаштвом Епархије, приступио изградњи живе Цркве, онакве каква она по своме бићу и јесте - динамична, свима приступачна и увек млада и савремена, те стога испуњена радошћу вечног Живота.

Обнова литургијског живота довела је и до обнове монашког живота. Истински, монаштво се обнавља само тамо где се живи црквено-литургијски, јер је жеља за подвигом увек инспирисана жељом за непрестаном Евхаристијом - благодарењем Богу на дару вечног живота. Монаштво које није инспирисано Евхаристијом, често може да се претвори у некакво источњачко медитирање или неразумно ревновање.

Братство увек позива све верне да манастир посете, да би се сви заједно причестили Христом, јер само је учешће у Њему истински живот и продужавање тајне спасења у овом веку.

КРАГУЈЕВАЦ

Орден Светог Симеона Мироточивог генералном директору РЕИКА Колубара

У петак, 2. маја 2008. године у Крагујевцу, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован примио је генералног директора Рударско енергетско-индустријског комбината Колубара господина Владана Јовчића са сарадницима, господином Предрагом Лучићем, помоћником и господином инжењером Славковићем. Састанку је присуствовао и протојереј Војислав Одавић, парох у Петки. У срдачном разговору епископ Јован истакао је огромне заслуге РЕИК-а Колубаре, свих њених радника и нарочито пословодства на челу са господином Јовчићем, у богоугодном делу обнављања и изграђивања цркава, манастира и конака Епархије шумадијске, а нарочито у изградњи новог Епархијског центра - Владичанског двора у Крагујевцу.

Тим поводом, као знак захвалности, али и као подстицај да истрају у овом од Бога благословеном делу, епископ Јован је уручио највеће одликовање које Епархија шумадијска има – орден Светог Симеона Мироточивог господину Владану Јовчићу. Одликујући генералног директора РЕИК-а Колубаре, Владика Јован је истакао да је овај орден додељен њему лично због несебичне пожртвованости и ревности према Богу, али да га заслужују и сви радници-рудари РЕИК-а Колубаре због љубави коју имају и коју показују према својој Цркви.

КОВАЧЕВАЦ

Владика Јован у посети породици Чокић

Дана 2. маја 2008. године Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован је у храму Светога оца Николаја, у Ковачевцу, служио Свету архијерејску Литургију, уз саслуживање намесника младеновачког протојереја-ставрофора Драгољуба Ракића, три ђакон и више свештеника архијерејског намесништва младеновачког. За певницом је певао хор студената теологије из Београда.

Након Свете Литургије преосвећени владика је са свештенством и парохијанима посетио место на коме је израђен темељ за гробљанску цркву Светог великомученика Георгија, у којој ће бити и породична гробница. Храм подиже Господин Предраг С. Чокић, из Ковчевца, са породицом. Његово преосвештенство Господин Јован освештао је темељ за поменути гробљанску цркву.

Након тога, епископ Јован је посетио и освештао новосаграђени дом за старе особе, чије је власник породица Чокић.

Потом је Његово преосвештенство Господин Јован посетио кућу породице Чокић, у којој се задржао на заједничкој трпези љубави.

На крају, Господина Јована испратили су породица Чокић, свештенство и присутни гости.

Милорад Вуловић, протонамесник

СТАРА ЦРКВА У КРАГУЈЕВЦУ *Ђурђевданско сабрању у славу прве престонице обновљене Србије*

Празник светог великомученика Георгија прослављен је у Старој крагујевачкој Цркви литургијским сабрањем на којем је началствовао Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован. На овај празник, пре 190 година у манастиру Враћевшници одржана је скупштина српских старешина, која је донела историјске одлуке за младу српску државу. Представници нашег народа одлучили су да Крагујевац постане главни град Србије и да слава нове престонице буде празник Светог Георгија Победоносца. Исте године, завршена је и освећена Милошева црква на десној обали Лепенице, посвећена Силаску Светог Духа на апостоле. Слава Цркве, други дан Духова, од тада је и литија града.

Протоколом прославе овог значајног јубилеја било је предвиђено да свечана седница Скупштине буде одржана у порти Цркве. Због нестабилних временских прилика овај значајни скуп одржан је у згради Скупштине општине Крагујевац. Наша света Црква прикључила се обележавању овог великог јубилеја, сабирајући врни народ на Светој Литургији и сведочећи да без Христа не можемо ништа чинити.

Проповед је одржао протојереј Милић Марковић, старешина Старе цркве. Отац Милић је истакао да је сваки храм место дијалога љубави између Творца и Његове творевине, да је Стара црква живи сведок црквено-народне историје која увек изнова сабира и преображава верни народ из туге у радост, из смрти у васкрсење. Проповедник је нагласио да се у Цркви укидају ограничења времена и простора и да нас у њој ништа не раздваја од наших предака, јер смо сви једно у Господу. Национални интерес мора се увек састојати од три речи: Господ Исус Христос. Посебно је набројао значајне историјске догађаје који су везани за наш храм и закључио да Србија неће да не буде хришћанске Србије. А да је има и кад је нема, показао је управо кнез Милош.

На крају Свете Литургије епископ шумадијски Господин Јован благословио је верни народ са жељом да храм остане сведок историје нашега спасења, односно црквене историје.

БРЕСНИЦА – КРАГУЈЕВАЦ *Слава храма Светог Јоаникија Девичког*

У храму Преподобног Јоаникија Чудотворца у крагујевачком насељу Бресници Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску литургију у петак, 9. маја ове године, поводом храмовне славе. Преосвећеног је у порти цркве дочекало братство овог светог храма са верним народом. На Светој Литургији епископу Јовану саслуживали су свештеници протојереј ставрофор Драгослав Степковић, протојереј-ставрофор Зарије Божовић, протојереј Драган Васиљевић, протонамесник Горан Ђерковић, јереј Дејан Лукић, јереј Владимир Ћирковић.

После прочитаног јевађеља, владика је у беседи поучио верне о главном задатку хришћанског подвига, а то је освећење, преображај читаве наше стварности. Нарочито је истакао да је Јоаникије Девички био подвижник који је својим подвигом испунио време свога живота Богом и самим тим је све око њега постало преображено, охристовљено: и лик ближњег, и природа која га окружује, као и сам лик преподобног. Број причешћених био је скроман, већином су то била деца, што нам указује на потребу боље катихизације верних о потреби чешћег причешћивања лаика, ван обавезних постова које је установила Света православна Црква.

После завршене Свете Литургије извршен је обред сечења славског колача на новоурађеном платоу испред храма. Домаћин храмовне славе ове године био је господин Саша Цветановић из Крагујевца. Заједничка трпеза, која је уследила након одслужене Свете Литургије, окончана је извођењем традиционалних српских песама и игара.

КРАГУЈЕВАЦ – АЕРОДРОМ *Спаљивање моштију светог Саве – слава аеродромске цркве*

Празновање највећег хришћанског празника, Васкрсења господњег, као и сваке године за свештенство и верни народ Светосавског храма у крагујевачком насељу Аеродрому, у суботу 10. маја, улепшано је прослављањем храмовне славе – Спаљивања моштију светог Саве. Централни догађај тога дана је била Света архијерејска Литургија коју је служио епископ шумадијски Господин Јован.

После дочека нашег архијереја, Света Литургија је почела певањем тропара Христос васкресе, којим је народ и свештенство на крилима васкршње радости, окупљено око свога Епископа, заплвило према Царству Божијем и своје заступнику пред Престолом Божијим, светим Савом. Овај есхатолошки литургијски скуп је посебно улепшан новим живо-

писом централне куполе, јер се на тренутке чинило да смо ближе небу, а том утиску нас је још више приближило певање крагујевачког октета Роман Мелод и ученика крагујевачке богословије Светог Јована Златоустог. Наш Владика је одржао надахнуту беседу о јединству, о тренутним искушењима у којима се налази наша Црква и држава, као и о узвишености љубави према непријатељима. Ту мисао је поткрепио дивном реченицом: да је блажен онај који у свом срцу поред места за љубав према ближњему, има и места за љубав према непријатељу.

И заиста, васкршња и славска радост на архијерејској Литургији, свештеници окупљени око Владике Јована као апостоли око Христа, сви окружени верним народом, створили су слику – догађај, који се не може упоредити ни са чим земаљским. Био је то догађај пројаве Царства Божијег, предокус онога што ће бити.

Света Литургија се завршила ломљењем славског колача, као и трпезом љубави која је одржана у крагујевачкој богословији.

Дејан Ђорђевић, јереј

МОНАСТИР КАЛЕНИЋ

Светотајинско прослављање светог Василија Острошког

Као и претходних година о празнику Светог Василија Острошког, и ове године, у манастиру Каленићу, служена је Света тајна јелеосвећења, која је претходила Светој тајни Евхаристије. Обе Свете тајне служио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са монаштво и свештенством. Епископу шумадијском саслуживали су и свештеници других епархија, који су дугогодишњи пријатељи манастира Каленића. Ове Свете тајне су својим појањем увеличале монахиње манастира Каленић са осталим монахињама Епархије шумадијске и хор Светог кнеза Лазара при храму цркве Лазарице у Крушевцу.

Пракса Свете тајне јелеосвећења о овом празнику је дуга, и датира од 1969. године. Као и увек, и овога пута, овај празник окупио је велики број верника и поклоника. Иако је у питању био понедељак, први радни дан у недељи, број верника није био умањен у односу на претходна времена. Могло се приметити да је међу верницима понајвише било оних који већ више година долазе на ово свето место, да ту упуте своје молитве Господу и затраже телесно и духовно оздрављење и да заједничаре са Господом кроз свето Причешће.

После Литургије, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован одликовао је Архијерејском граматом признања Мирослава Нешића, који је, између осталог, аутор познате слике Срби.

Надамо се да ћемо, уз помоћ Божију и вођени Божијим промислом, и следеће године бити удостојени поклоњењу овом празнику и овим Светим тајнама, у манастиру Каленићу.

Иван Јовановић, јереј

ВИНОГРАДИ – КРАГУЈЕВАЦ

На литургијском сабрању освештан иконостас

У недељу, 18. маја ове године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Свете Петке у Виноградима, делу Крагујевца. Био је то дан радости, дан за памћење, дан који нас је испунио духовним богатством. Сабрани око свога Епископа у Евхаристији, учествовамо опитујући Царство Божије овде и сада, добивши предокус светости живота који ће доћи.

Пре почетка Свете Литургије, Његово преосвештенство Владика Јован је освештао крст на чесми за чију изградњу су донатори биле госпође Снежана и Светлана Јанковић. А током Литургије освештан је иконостас који су урадили јереј Томислав Живановић и Милован Обрадовић. Иконе су рад

Теодора Тешића. Благодаћу Духа Светога и благословом нашега Владике, иконе као прозор у вечни живот пружају нам могућност да се кроз земаљско покаже Небеско, кроз материјално духовно и да се тако човек укључи у други благодатни живот и дође у додир са вечношћу.

Мирољуб Миладиновић, јереј

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА Поклоничко путовање по манастирима Србије

При Храму Светог Преображења у Смедеревској Паланци, петком после одслуженог молебна Мајци Божијој, одржавају се часови веронауке. Предавања се држе са циљем да се верници, који за то имају жељу, упознају са основним истинама православне вере. Предавања су и ове године крунисана поклоничким путовањем по нашим манастирима. Предавач и вођа пута, отац Драгиша Савић, добио је благослов од надлежних архијереја за обилазак манастира Јошанице, Каленића, Љубостиње и Жиче.

Прво смо, 18. маја ујутро, присуствовали светој Литургији у манастиру Јошаница код Јагодине. Слушила су два свештеника којима се придружио и наш отац Драгиша. У богослужењу су учествовали монаси овог манастира који су пратили службу својим певањем и читањем. Задивило нас је монашко старовизантијско појање које многи од нас нису имали прилике да чују. Светом причешћу је приступило пуно мале деце па је наша радост била велика. По светој Литургији поседали смо око дугачког стола у порти и било смо послужени кафом и гибаницом. Игуман манастира нас је испратио до аутобуса и сваког од нас благословио и поклатио му иконицу светог Николаја Жичког са пригодном молитвом на полеђини.

Поклоничко путовање настављено је ка манастиру Каленићу. Дођосмо у задужбину протовестијара Богдана, његове жене Милице и брата Петра, саграђену пре 600 година. Манастир је у моравском стилу и веома лепо изгледа. На врху је кружна купола са уским прозорима и крстом на врху. Саграђен је од црвених и белих опека са малим прозорима (бифорама) којих има укупно девет. Изнад прозора налазе се кружни отвори. Фреске су добро очуване. Једна монахиња нас је детаљно упознала са фрескама и фасадом манастира којим смо били задивљени још при доласку. Видели смо и камену розету којом је наш свети владика Николај украшавао своје књиге. Двориште манастира је изузетно лепо уређено, са стазама посутим белим камењем. Конак манастира је са прелепим тремом. Манастир поседује ризницу која се састоји од три просторије. У првој је смештена продавница сувенира, а у другој две се налазе црквени предмети музејске вредности.

Пут нас је даље водио ка Љубостињи, задужбини кнегиње Милице која се ту и замонашила. Од историчара уметности који нам је причао о мана-

стиру, чули смо да га је сазидао чувени Раде Неимар, лични архитекта Кнеза Лазара. Његово име уклесано је у праг цркве. Назив Љубостиња значи вечно оплакивање. У припрати цркве са леве стране од улаза сахрањена је кнегиња Милица, а са десне Јефимија, изнад чијег гроба се налази копија Похвале кнезу Лазару, а оригинал је у Београду. Били смо дубоко дирнути историјом манастира чији је сваки камен кнегиња Милица сузама заливала и намењивала косовским јунацима. Осетили смо живо присуство векова, сусрет прошлости и садашњости. Више пута смо се враћали у цркву доживљавајући тугу векова и дубоки мир светиње, свако као свој лични доживљај.

На крају нашег поклоничког путовања стигли смо у манастир Жичу, која је прошле године прославила 800 година постојања. Упознали смо се са историјом манастира и његовим зидним сликарством. Дивили смо се лепоти појединих очуваних фресака и осећали тугу због честих напада непријатеља и рушења манастира. Но, наша духовност је увек васкрсавала. У манастиру који се обнавља и гради, присуствовали смо вечерњој служби и тако молитвено завршили наше путовање.

Духовно богатији и са пуно лепих утисака кренули смо назад са жељом да се ова пракса духовних разговора и поклоничких путовања настави и убудуће.

Живославка Даниловић,
Мира Живановић, Рада Миљевић

ЕРДЕЧ – КРАГУЈЕВАЦ Освећтан новоподигнути Светониколајевски храм

У јесен 1997. године, благословом блаженопочившег Епископа шумадијског Саве, а за време пароха ердечког, свештеника Богдана Симанића и председника грађевинског одбора Родољуба Вучковића, парохијани Ердеча отпочињу радове новог храма посвећеног Светом оцу Николају Мирликијском у свом насељу, које се налази надомак Крагујевца. Свештање темеља извршио је владика Сава 11. јуна 1998. године.

Радови се интезивно настављају доласком за пароха ердечког протојереја Милоша Миловановића 1999. године и формирањем новог грађевинског одбора на челу са господином Десимиром Станићем. У јулу 2000. године настављају се радови и почиње зидање храма.

Убрзо затим парох ердечки постаје свештеник Слободан Бабић. Радови се настављају и зидање се окончава у пролеће 2001. године. Прва Света Литургија је служена на Благовести 2001. године. Исте године, на дан храмовну славе - Преноса моштију Светог Николаја, по први пут служи данас блаженопочивши епископ Сава, а први домаћин славе био је почивши господин Будимир Вуковић, који је био и главни иницијатор градње храма.

Доласком у Епархију шумадијску, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован показује велику љубав и бригу за довршење овога храма. Његовим благословом, старањем и очинским саветима, Црквена општина ердечка је основана 2004. године, а за првог председника Црквене општине изабран је господин Драгиша Радојичић. И поред постојећих тешкоћа, највише материјалне природе, народ добија нови елан који је заиста примеран ако се зна да већину парохијана чини народ који се доселио са Косова и Метохије, из Ибарског Колашина и Рашке области. Многи остају без сталног посла, али вера и љубав према својој Цркви и роду су изнад свега, и радови на уређењу храма се настављају. Следећа прилика за нову радост је свештање крстова на храму, које Епископ Јован освећује 11. августа 2003. године.

После десет година од почетка градње, парохијани Ердеча са својим парохом и управом Црквене општине доживљавају своју највећу радост, освећење Светог храма. На дан Преноса моштију Светог оца Николаја Мирликијског Чудотворца, 22. маја 2008. године, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење седам свештеника, пет ђакана, уз учешће бројног свештенства, парохијана и гостију осветио је Светониколајевски храм у Ердечу. Владика Јован поделио је једанаест грамата признања најзаслужнијима, а надлежног пароха јереја Слободана Бабића одликовао је звањем протонамесника.

После освећења храма и иконостаса, служене Свете архијерејске Литургије, освећен је и пререзан славски колач. Домаћини славе били су синови домаћина прве славе 2001. године, сада почившег Будимира Вуковића, Милорад и Зоран са породицама, који су овог пута испунили обећање свога оца, да се на дан освећења храма приреди богата трпеза за све који дођу тога дана. Уследио је и културни програм испред новоосвећене цркве. Заиграло је и коло омладине и деце обучених у народну ношњу. Појавили су се и трубачи и све ово је прерасло у општенародно весеље.

Слободан Бабић, протонамесник

АМЕРИЋ

У славу светог архиепископа Никодима Српског

Од раног јутра, 24. маја ове године, на дан када се Црква сећа и када прославља светог Тирила и светог Методија, равноапостолне учитеље словенске и светог архиепископа Никодима Српског, патрона америћке цркве, у порти храма окупљао се верни народ из Амерића и околних села да би учествовао у прослави храмовне славе. Свештенство и верни народ дочекали су свог архијереја на улазу у порту и пожелели му добродошлицу. У препуном храму Његово преосвештенство Епископ Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслужење свештенства младенвачког намесништва и појање црквеног хора из Тополе.

У беседи, Владика је, између осталог, истакао: "Браћо и сестре, Бог нас је створио за заједницу, никако нас није створио као индивидуе и ми не можемо живети као индивидуе. Зашто? Зато што не можемо као индивидуе ни да се спасавамо. Један је човек као ниједан, и како су свети оци говорили, један хришћанин као ниједан. Значи, ми смо створени у заједници, заједници Бога и људи. А та заједница, драги моји, најбоље се пројављује у Светој Литургији, коју ми овде данас заједнички служимо, а Света Литургија је дело Бога и дело народа."

На архијерејској Литургији протонамесник Бранислав Јеремић, парох у селу Влашки произведен је у чин протојереја, а јереј Милан Јовановић, парох кораћички и јереј Александар Марковић, парох рајковачки, одликовани су правом ношења црвеног појаса.

После одслужене Литургије, Преосвећени Владика је пререзао славски колач и благословио жито. Домаћин славе Мирољуб Васиљевић, предузетник из Амерића, за све госте приредио је трпезу љубави.

Милан Јовановић, јереј

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Обнавља се храм светог Преображења Господњег

Било са које стране да прилазимо Паланци уочићемо велику и лепу грађевину, цркву Светог Преображења која својом занимљивом архитектуром, монументалношћу и грандиозношћу доминира овим градом, средиштем Доње Јасенице. Како бележи прилежни летописац пропојала је далеке 1902. године на празник Преображења, када је освећена од стране митрополита Инокентија, уз саслуживање митрофорног архимандрита Кирила као и многобројног свештенства.

Црква је једнобродна и у облику је латинског крста, дуга нешто више од 30, а висока са звоником 40 метара. Поред звоника има још три октагонална кубета у једној линији. Њен архитектонски склоп, олтарска апсида, пространи наос и прозори уметнички извајани, делују импресивно. Цркву красе и друге знаменитости. Њен иконостас са 41

иконом које су, осим неколико изузетака, дело знаменитог сликара Стеве Тодоровића, представља сам врх црквеног иконописања свог времена. По својој уметничкој вредности значајне су и велике зидне композиције. Лепотом се издвајају Крунисање светог стефана Првовенчаног у наосу, Полагање Христа у гроб у десној и Каменовање светог архиђакона Стефана у левој певници. Вредна је помена и монументална композиција на таваници: свети Сава мири браћу на моштима Немање. Због својих знаменитости црква је под заштитом државе.

Последња обнова цркве била је седамдесетих година прошлог века и имајући у виду ондашње прилике радови на њеној обнови били су успешни. У протекле четири деценије зуб времена је учинио своје тако да је она сада у веома лошем стању. Куцнуо је последњи час да се приступи обнови. Управа и свештенство храма извршили су комплетне припреме за генералну обнову цркве која је уз Божију помоћ и благослов Преосвећеног епископа шумедијског Господина Јована почела јуна месеца ове године. Подршку су пружили и министарство вера републике Србије, општински званичници, смедеревски завод за заштиту културне баштине и многи појединци и установе.

Жеља свих је да црква Светог Преображења у Паланци буде у потпуности обновљена како споља тако и унутра и да заблиста свом својом лепотом. Свети владика Николај често је истицао да «каква нам је црква, таква нам је душа». Паланчани су свој дом молитве подигли на самом почетку двадесетог века када је град имао четири-пет хиљада житеља. У томе су успели јер су их красиле узвишене хришћанске врлине, дубоко уткане у наше национално биће. Њихови потомци, међу којима је г. Никодијевић, главни неимар на овом обимном и сложеном али и крајње одговорном и богоугодном делу, одлучили су да истрају до краја и да храм у коме су крштени они и њихови претци и потомци постане украс Паланке и огледало њихових душа.

Драгиша Савић, протојереј

БАРОШЕВАЦ

Одликовања на Литургијском сабрању

У пету суботу по Пасхи, Епископ Господин Јован служио је свету Литургију у храму Покрова Пресвете Богородице у Барошевцу. Већ од раног јутра порта барошевачке цркве почела је да се испуњава верним народом који је дошао да дочека свог Епископа и са њим подели евхаристијску радост. На овај дан Недеље о Самарјанки, многи су похрлили у свети храм који је истински „кладенац Јаковљев“, да се на том месту напоје Христовом водом која тече у живот вечни. На Литургији, епископу су саслуживали игуман манастира Светог Луке у Бошњанима, архимандрит Алексеј, игуман Новог Хопова, архимандрит Павле, игуман Ђелиски Макарије, архијерејски намесник бељанички протојереј-ставрофор Видо Милић и протојереј становљански Синиша Марковић. Током Службе, правом ношења напрсног крста одликован је старешина бароше-

вачке цркве и архијерејски намесник колубарско-посавски протојереј Златко Димитријевић. Орденом Војда Карађорђа одликован је господин Зоран Николић за заслуге према цркви барошевачкој.

Уручујући ово највеће одликовање које по уставу Српске цркве може да добије парохијски свештеник, Епископ је оца Златка подсетио на то да је крст символ састрадалне љубави, на који се Христос подигао да би избавио људски род од робовања смрти, те тако и ми, поневши крст најпре у срцу, треба да будемо саучесници крсне жртве да бисмо имали удео у Васкрсењу. Истичући труд и врлине оца Златка ради којих је и одликован, Владика га је опоменуо да је од сада дужан да их још више умножи на корист свете Цркве која му је ово поверење указала.

После Литургије, организована је трпеза љубави коју је Владика поделио са свима који су присуствовали светој Литургији.

Милан Матић, протонамесник

МАНАСТИР ДИВОСТИН

Слава манастирске капеле

На празник Светог цара Константина и свете царице Јелене ове године, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је свету архијерејску Литургију и пререзао славски колач у манастиру Дивостину, поводом славе манастирске капеле.

Овај празник је био храмовна слава манастира још од XI века, када је, претпоставља се, заснован, па све до 1974. године, када је освешћен нови храм, подигнут на месту старог, посвећен Благовестима Пресвете Богородице. Иначе, манастир Дивостин налази се у истоименом месту и шест километара је удаљен од Крагујевца. Од свога оснивања био је женски манастир, због чега је и назван Дивостин (дјевин стан). Једно предање казује да манастир потиче из времена Византијског царства, а друго, да је настао у време деспота Стефана Лазаревића, на почетку XV века.

између Бога и васцелог рода људског. Вазнесењем су земља и Небо поново сједињени. Сада је могуће прећи са земље на Небо, јер Христос својим телом уводи нашу човечанску природу у просторе Царства Небеског, са десне стране Оца."

Евхаристијско сабрање око Епископа крунисано је великим бројем причасника, нарочито деце, који су предокусили вазнесењем људске природе у Христу радост Царства Небескога.

Срећко Зечевић, јереј

КРАГУЈЕВАЦ

Прослава Вазнесења Господњег у Катедралном храму

Православна црква четрдесет дана након Васкрсења Христовог празнује Вазнесење Господа Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа. Својим Вазнесењем Христос је у телу ушао у Царство Небеско. То је први пут у послепадној историји да се људска природа вазнела у простор Царства Небеског. Господ Исус Христос је човека одвојио од земље и упутио га у Небо, вратио га Небу које је изгубио грехом у рају.

На овај светли и радосни празник, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, уз саслужење братства Саборног храма. После прочитаног Јеванђеља, јереј Дејан Лукић, у својој беседи, између осталог, рекао је: "На дан Вазнесења Христовог извршено је помирење

Дајана Костадиновић

Жалоснима Радост

Благовеститељ
Оваплоћења,
Гаврило Арханђео Свети
Отрже нас из канци смрти,
Радост спасења
Објавивши Богоизабраној
Да ће родити Христа, Кога ће спасавани
Издати, мучити и распети,
Целом грешном свету на жалост и погибао,
Али, милошћу Божјом, и на опроштење,
преумљење и Васкрс..!

Каленићка хроника у првих шест деценија XIX века

Јоаникије (Нешкових), владика шабачки (1849-1854) и ужички (1854-1873), са седиштем у Карановцу и манастиру Жичи, већи део живота везао је за манастир Каленић. Историју свог пострига, у којем је стакао у једног од најугледнијих српских архијереја XIX века, објавио је у Календару Таковац за 1867. годину. Из овог описа, преносимо други део који се односи на манастирске догађаје о којима владика Јоаникије сведочи као непосредни учесник

нда од Турака буде попаљен овај манастир с ћелијама и зданијама 1788. године, 12. фебруарија, тј. у време Јосифа Другог, императора римског.

Но, по истеченију пет љета, паки исти манастир би возобновљен у вријеме Хаџи Мустајпаше, када је он Биоград од Њемаца опет примио, и тад је био игуман Јосиф Вукашиновић, који је прву припрату тад призидао уз манастир Каленић. 1806. године исти игуман био је с Карађорђем на Врачару, кад је Биоград од Турака отет, и ту се разболи; дође у Каленић и престави се. Септембра месеца ту 1811. године Карађорђе походи Каленић. По Јосифу постане игуман Нићифор, родом из Баната, знао је прекрасно писати, па и иконе малати; 1813. године он је поновио и препокрио манастир Каленић. Но, 1814. године у вријеме Хаџи-Проданове буне стану код њега долазити Светлићани Јаковљевићи и други, те им понешто прочита и напише, за које падне подозрење и на њега, те га с Јаковљевићима, и с другима из Лијевча, везана преко Јагодине у Биоград Ђерим-паши одагна, па 1815. године, 14. јануара после великог мучења, Турци га посијеку и главу му с другима код Стамбол капије на шиљак натакну. Он је био у једно око валичан, зато су га звали ћорави игуман из Каленића. До тога времена у манастиру Каленићу, имале су неке старинске привилегије, берати, фермани и старинска нека писма. Но, он жалосник злосрећни, како стану Турци на њега подозревати, све то баци у ватру, и у једној хлебној фуруни изгори, па јошт и старинске неке књиге рукописне да се у њима на било што нашло, и тако манастир Каленић остане без древности.

1814. године дођу два јеромонаха студенички јошт при Никифору ту, Никодим и Ђерасим, и буду до устанка кнеза Милоша, па са Србима, тад и свуда браћи у помоћи буду (виђи *Историју* од Ђерасима, шабачког владике од 1838. год., 54. страну). 1815. године у јесен дође с беличког логора Мелетије Никшић, архимандрит студенички, провидити манастире, ђе би се свети Краљ смјестио, кад се из Њемачке (Сријема) донесе, па између других манастира допадне му се Каленић, као ти скровито мјесто и при крају, те одма пише у Сријем Василију, архимандриту студеничком и јеромонаху Самуилу и прочима да управо дођу у Каленић са светим Краљем, које они и учине. Кад пренесу светог Краља 1815. године, 28. децембра дођу у Каленић. Дошли су тад из Сријема са светим Краљем, јеромонаси студенички: Василије, архиман-

дрит, Самуил, Пајсије, Мојсеј и Гаврило; Ђерасима и Никодима застану ту. Дође Ђунисије из Студенице, Леонтије из Враћевшнице као Студеничани. Тад им изда господар Милош писмо, и препоручи кнезу љевачком Илији Вукомановићу из Сабанте да села Превеш, Горњи Дубич и Прњавор, свака глава преко године на недељу даје манастиру Каленићу по једног радника. То је рађено тако до 1839. године. 1816. године престави се архимандрит стари Василије студенички, фебруара у Каленићу. 1817. године постане Самуил архимандритом каленићким, и изда се манастиру Каленићу синђелија на сљедујућа села: Доброселицу, Надрље, Жупањевац, Богалинце, Малешево, Дубницу, Валујак, Пуљке, Брајиновац, Бјелоужић, Опорић, Калудру, Љепојевић, Сибницу, Превеш, Горњи Дубич и Прњавор, у којима је било 280 домова свега. Тад постане Макарије јеромонах, и Мелетије ђакон. 1818. године походи господар Милош манастир Каленић, и приложи један велики чирак на свету трпезу, па и друге прилоге за спомен својима. Исте године премину стари јеромонах Никодим. 1820. године постане Максим ђаконом.

Те године августа, о скупштини у Остружници одреди господар Милош с народом посланике за у Цариград, с којим буде одређен и архимандрит каленићки Самуил, те отиду октобра у Цариград. Те године поста школа у манастиру Каленићу, у којој је учио сиротне и манастирске ђаке ђакон Максим до 1825. године, а послвије до 1831. године Јанићије, ђакон. Посланици су тад били ови у Цариграду у апсу у Бостанџијском конаку, кад су Турци патријарха Григорија обесили, па тек 1825. године пуште их, и тад архимандрит Самуил од тешког апса петогодишњег, јада и муке, августа месеца исте године умре у Цариграду, и буде сахрањен ту код цркве Свете Параскеве у Хосћоју (Самуило је са својим ђаконом Милованом око 1794. године у Ерчегама неког Кадрију Ступљанина злог, послао к Муамеду на вазда).

Од 1820. до 1827. године био је Пајсије настојатељ каленићки. 1822. године, 8. септембра и паки походи господар Милош с кнезовима и народом манастир Каленић. Те године дође јеромонах Нићифор студенички. 1823. године премину јеромонах Леонтије Студеничанин. Исте године обнови господар Милош манастир Каленић, и сагради се велики конак са западне стране на три боја у ком има 43 врата.

На истом конаку стоји овај натпис: „Сије келије сооружиша благоизволенијем и приложенијем

благовјернаго государја и књаза српског Милоша Обреновића, благоизволенијем архиепископа и митрополита српског Агнтангела, трудом же и иждивенијем архимандрита Самуила, и настојатеља Пајсија и јеромонаха Мојсеја, и прочаго братства, 1824. године, јулија 9-го“.

1825. године постану Максим ђакон јеромонахом. 1826. године поста Леонтије Станојевић јеромонах, и Јанићије Нешковић ђакон, 26. јулија. 1828. године поста Гаврил игуман каленићки, јулија 14. Те године премину јеромонах Леонтије Станојевић. 1830. године приложише једно звоно од три центе манастиру Каленићу игуман Гаврил, и јеромонаси Пајсије, Дионисије и Мојсеј. 1831. године престаји се јеромонах стари Мојсеј у Каленићу, 4. септембра. Исте године узме Мелентије, митрополит српски, ђакона Јанићија Нешковића к себи у Биоград из Каленића, за митрополитског ђакона.

1832. године сагради се мали конак од јужне стране при манастиру Каленићу.

1833. године поврати се ђакон Јанићије из Биограда. Исте године, 24. септембра поста Јанићије јеромонах, и тад он ходи у Цариград с Петром, митрополитом српским, код кога и оста као придворни јеромонах до 1836. године, па се поврати опет у Каленић. 1833. године саградише Каленићани ћелије манастиру Студеници од западне стране на два боја. 1835. године походише млади кнежевићи Милан и Михаил манастир Каленић. Те године поста Мојсеј ђаконом, и премину монах Нићифор Студеничанин. 1836. године поста Мојсеј јеромонах, а Теофил ђакон.

1838. године преминуше јеромонаси Пајсије, јануара 28, а Дионисије, септембра 8. Те године започну Каленићани зидати нове ћелије од јужно-

западне стране у манастиру Студеници, и цркву Студеницу оправљати, под надзирањем јеромонаха Јанићија Нешковића. Исте године постану Максим, јеромонах каленићки, членом Архиепископске конзисторије у Биограду. Исте године дође из Фрушке Горе ђакон Симеон у манастир Каленић, родом Гружанин. Исте године постао је поменути Јанићије член Конзисторије апелаторијалне. Тад поста Симеон јеромонах, па те године, 20. августа, пренесе се свети Краљ, Првовјенчани Стефан из Каленића у Студеницу. Тад у Каленићу поста Макарије настојатељ, који тамо заоста са још четири јеромонаха: Јанићијем, Мојсејом, Теофилом и Симеоном. 1840. године сазда Макарије с братством од јужно-источне стране кулу за звона. Те године поста Николај ђакон. 1841. године поста Макарије игуман каленићки. Исте године приложи Јанићије у манастир Каленић двије златоткане одежде. Те године поста Николај јеромонах. 1842. године поста Јанићије член Архиепископске конзисторије у Биограду. Исте године поста Симеон каленићки настојатељ у манастиру Јошаници. Те године приложи владика Максим у манастир Каленић два звона; једно од 5 и по центи, а друго од две центе. Те године због подозрења у промени владе послат би владика Максим у манастир Студеницу на заточеније. Тад поменути Јанићије на Максимову молбу буде одређен за главног члена Конзисторије шабачке, и надзиратеља двора владичиног. 1843. године дође Максим владика из манастира Студенице са заточенија на заточеније у манастир Каленић. 1844. године, 5. јануара ноћу, убијен буде владика Максим и сахрањен у цркви каленићкој. А игуман Макарије и јеромонах Теофил буду одгнати преко Јагодине у Крагујевац, па по томе Макарија у Кулу гургусовачку, с другима на заточеније, а Теофила

у Студеницу. 1844. године поврати се Јанићије из Шапца, те постане настојатељ каленићки; тад поста Јосиф Ђакон. 1845. године погради и препокрије Правитељство манастир Каленић. Исте године поста Јанићије игуман каленићки. Исте године поврати се Теофил из Студенице у манастир Каленић. 1846. године походи књаз Александар Карађорђевић манастир Каленић. Исте године огради с братством игуман Јанићије каменим зидом четвороуголним и пространим манастир Каленић. Те године пуштен би Макарије из Куле гургусовачке. Тад оде Теофил за члена шабачке конзисторије. Те године поста Ђакон Јосиф јеромонах, а Пахомије Ђакон. 1847. године постане Јанићије архимандрит каленићки. Исте године ограниче се земље и баштине манастира Каленића, Правитељственом комисијом, од ког ограничења и писмена се издаду како од Комисије граничења, тако и од књаза Александра. 1848. године постављен би јеромонах Николај за члена Шабачке конзисторије. 1849. године поста Јанићије владика шабачки. 1850. године Максим други поста Ђакон и јеромонах. 1851. године поста Теофил игуман каленићки. 1853. године приложи владика Јанићије манастиру Каленићу крст сребром окован и украшен, који вреди 50 дуката царски. 1854. године приложи исти владика *Еванђеље* оковано сребром; путир позлаћен с цијелијем прибором. Од имања јеромонаха Николаја, пострижника каленићког, који је био член Конзисторије шабачке од 1848. до 1853. године, и премину у Шапцу; овај прилог све вреди 150 дуката царски. 1857. године сазда Јанићије подрум, и на подруму цркву у Прерадовцу, на добрима каленићким. Те године походи јеромонах Мојсеј Божији Гроб (Јерусалим). Тада премину јеромонах Максим. 1859. године поста Макарије архимандрит Каленићки. Те године поста Јосиф, јеромонах каленићки, настојатељ раковачки. 1861. године поста Теофил, член Архидијецезалне конзисторије.

Дајана Костадиновић

Љубостињка

узама сам пошкропила ове
зидове,

не хули на њих, светиња су.

Ово је моја Љубостиња.

У њој везем Богу похвална
слова,

плавим мастилом, уместо злата.

(Опрости Госпoде мојој простоти...)

Не просите ме,

грешница сам.

Лoза би се моја осушила.

Зато бoсиок сам посадила,

бoсиок мир'ни, наместо рузмарина

да Крст целивам уместо усана.

Не руши мој манастир

али знај,

ко руши зидове темеље заборавља.

Остају и поново узрастају,

као семе бачено у плодно тле.

Ако су нам тела јалова

душа није, никад не заборави.

И можеш ми се ругати

до своје бесвести,

ја, бар, умем да се надам.

Надом напунићу катакомбе.

Одвeћ сам Крст свој

под мишком понела;

неуморна песникиња,

што у Бога поверова

јер верова у љубав.

Волела сам Га увек,

само некада нисам знала

да Га Богом зову.

Дошло време сада знам.

Подигла сам Му манастир.

У души ми Љубостиња.

И када однесу ми све,

па и мене разделе

на све четири стране света,

Крст ми неће преправљати,

манастир ми скрнавити, јер

душе се неће дотаћи, никада!

Слобода

Не враћа се син.

Нема гозбе, ни радости.

У греху је кратка срећа.

Слобода светска

увек се међ' свињама завршава.

Света тајна брака и евхаристија

Реферат оца Петра Бранковића прочитан на исповести свештенства крагујевачког архијерејског намесништва у току Великог поста ове године доносимо у скраћеном облику

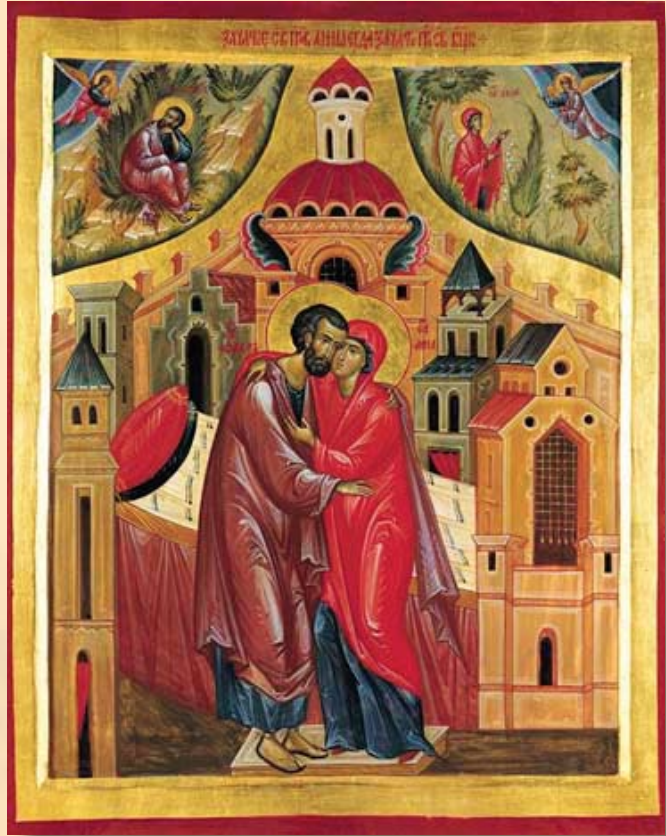
створи Бог човека по обличју својему, по обличју Божијему створи га, мушко и женско створи их (Пост 1,27). Ово је опис стварања човека у првој глави Књиге Постања. Други опис стварања човека

имамо у другом поглављу исте књиге (Пост 2, 4-25). У њему се стварање човека не везује од почетка за разликовање полова, као у првом опису. "Бог ствара првог човека, који има мушко име Адам, које изражава његово земљано својство (Адам-од земље), а не његов пол."¹ Стварање Адама било је стварање једног целовитог човековог бића. У 26. стиху 1. главе Књиге Постања стоји дословно: *Да начинимо човека по својему обличју, као што смо ми...*

"Бог, дакле, ствара биће по слици својој, по слици Свете Тројице, дакле, биће заједнице. Овде је термин *човек* збирни термин, *човек* је изнад разликовања мушко-женско.² Људско биће, узето одвојено и посматрано за себе, није у потпуности човек, већ се може тврдити да су та два вида човека у замисли Божијој, од почетка нераздвојна. "Рађање Евино изводи у постојање оно што је било у покрету, у нутрини бића првоствореног."³ У једном коментару књиге Постања свети Кирил Александријски каже: Бог је створио једно са-биће. Стварање жене се дешава после речи: *Није добро да је човек сам, да му начинимо друга према њему* (Пост 2,18). Рођење жене збило се баш одвајањем мушке и женске природе у Адаму, њиховом деобом на два лица. Пре овог рођења првом човеку није било могуће дати нити назив муж, нити назив жена. Рођење жене било је истовремено и рођење мужа, пошто су муж и жена одговарајући појмови, те док није било жене, није било ни мужа. Ово "разлучивање полова следи, наиме, због тога да би послужило потребама заједнице."⁴

Човек изображава Бога јер је личност, тј. лично биће а личност се разликује од биолошке јединке јер њено постојање није природна датост него се остварује као чињеница односа љубави и заједнице. Створен "по обличју Божијем", по образу љубавне заједнице Тројичног Бога, где се свака од личности даје без остатка другим двома личностима, човек има задатак да оствари личну заједницу љубави, у којој је љубав отварање ка другом и слободно давање себе.

Сусрећући се са женом Адам пророкује: *Зато ће оставити човек оца својега и матер своју, и прилепиће се к жени својој и биће двоје једно тело* (Пост 2,24). "И зато, када се ове две природе, мушка и женска, раздвојене између два лица, сједињују у браку у једно биће, у дволичностно јединство, ово је обнављање првобитног јединства у првоствореном Адаму."⁵ На тај начин се човек поново враћа у јединство мужа и жене, које ће своју пуноту добити у Царству Божијем, где неће више бити муш-

ког ни женског, јер сте ви сви једно у Христу Исусу (Гал 3,28). "Творачка премудрост", каже свети Јован Златоусти, "је поделила оно, што је од самог почетка било једно да би касније поново сјединила у браку, оно што је разделила". И тако природна веза између мушкарца и жене постаје "велика тајна".

Тајна је ово велика, а ја говорим о Христу и о Цркви (Еф 5,32). Брак је тајанствена икона Цркве Божије. Сама Црква, као тајанствена брачна заједница Бога и Његовог народа, јесте света Тајна, Тајна Спасења. "Велика је то тајна, света Тајна Брака када супружништво треба да буде знамење вечног јединства Христа и Цркве."⁶

"Света Тајна је увек догађај у Цркви, од стране Цркве и за Цркву."⁷ Живот Цркве може се означити као светотајински, јер је он увек пројава у времену *новог живота* у Христу. "Свака Света Тајна представља прелазак и преображење старог света и старог живота у нови свет и нови живот у Христу, који се дарује као дар Духа Светога."⁸ Кроз Свете Тајне човек постаје члан Цркве, богочовечанског Тела Христовог, и живи у њој примајући благодат која се излива на њу Духом Светим. У Светим Тајнама ми смо доведени у онтолошки однос са самим Христом, конкретно смо сједињени са Њиме, и то енергијом Светог Духа, Који је ту призван од стране Цркве. Пошто је сваки аспект живота сабран у Евхаристији, тако и брак, укључивањем у овај средишњи чин

Александар Соколов - Јоаким и Ана

заједнице, бива укључен у Цркву, и тиме преображен у Свету Тајну Царства Божијег.

Народ Божији, који је Бог Себи одабрао у Новом Завету, сабира се Богом у Телу Христовом. Уграђивање крштених у једно тело обавља се на Евхаристији. Евхаристија је центар према коме све стреми и у коме се све стиче. "Евхаристија је дело Цркве, које Црква врши за све своје чланове, и евхаристијско сабрање обухвата све чланове Цркве, јер је евхаристијско сабрање у својој суштини сабрање Цркве."⁹ Зато је Евхаристија тајна сабрања, а сабрање народа Божијег у Христу јесте Црква.

"Света Евхаристија је есхатолошко пројављивање Цркве овде и сада, у њој се збива и остварује за нас продор у свет и време оног Есхатона, оног Последњег у нашој вери што је Бог обећао и што даје онима који га љубе."¹⁰ Она је Богочовечанска Тајна сједињења и јединства Бога и човека у Једном Христу, у јединству Њега као Главе и Тела, које је Црква Његова. Светим Крштењем се ступа у Цркву, али се ступа да би се остало и живело у заједници и јединству са Христом и Телом Његовим. Пуноћа пак ове заједнице се остварује учешћем и причешћем у Светој Литургији, и само је то учешће и причешће стварни знак и доказ припадности Цркви Божијој.

"Сви најважнији акти Цркве, као што су: поучавање у вери и примање у Цркву кроз Крштење, затим Миропомазање, Рукоположење, Брак, Монашење, Покајање и Исповест, и уопште сви други чинови, Свете Тајне и молитвословља, све је то окренуто ка довођењу људи у заједницу Цркве и увођењу у Свету Литургију, ради крајњег и потпуног сједињења са Христом."¹¹ Црква се испуњава у Евхаристији и свака Света Тајна, стога, свој природни циљ и своје испуњење има у Евхаристији. Тако је и што се тиче свете Тајне брака, муж и жена у своме новом брачном битисању прво приступају литургијском сабрању.

У раној Цркви учешће у Светој Литургији је означавало припадност Цркви. Света Тајна Брака, која се у старој Цркви савршавала унутар Свете Литургије, што можемо и данас да видимо, макар у траговима, у самом чину венчања. Да је брак у древној Цркви био у вези са Евхаристијом сведочи и свети Игњатије Антиохијски (крај 1. века): *А они који се жене и који се удају, треба са сагласношћу епископа да ступају у сједињење (брака), да им брак буде по Господу, а не по похоти. Све нека буде на част Божију.* (Посланица Поликарпу Смирнском V.2) Потврду да Евхаристија даје браку нарочито хришћанско значење имамо и код

других хришћанских писаца првих векова. У 2. веку, Тертулијан пише да је *брак уређен Црквом, потврђен Светим Причешћем и запечаћен благословом.* Свети Амвросије Милански говори: *Хришћански брак треба да буде освешћен окриљем и благословом свештеничким, а свети Јован Златоусти сведочи да за хришћански брак треба дозвати свештенике и кроз молитве и благослов утврдити супружански савез.*

Без Божанствене Евхаристије не би постојала Црква, јер верни не би могли да се сједињују са Богом и постају Богочовечанско Тело. Божанствена Литургија представља предукус Царства Небеског и коначног сједињења народа Божијег. Оно што се збива на Божанственој Евхаристији збива се и у светој Тајни Брака. Светом Тајном Брака не сједињују се само женик и невеста, него се са њима сједињује и

Христос, или боље речено, обоје се сједињују у Христу, Који тако њихово јединство чини светим, савршеним, богочовечанским.

Мистичко јединство човека са женом је тајна која толико превазилази наш разум да може бити разумевана само уколико се пореди са тајном Христа и Цркве. Апостол Павле упоређује узајамне односе мужа и жене баш са односима између Лица Свете Тројице. *Као што је свакоме мужу глава Христос, а муж је глава Христу (1.Кор11,3).* "И као што је Христос блистање славе и обличје Оца,

*тако је и жена слава мужевљева (1.Кор 11,7)."*¹² "У браку постоје три лица: муж, жена и сједињујући их Бог."¹³ Бог је тај Који сједињује двоје у једно, тако кад се жена уда за човека, они нису више двоје, но једно пошто их сједињује Бог.

Брак је одређен као јединство двеју особа у једном бићу, једној суштини, или још боље: као сједињење у једно тело и једну душу, али у својству двеју личности. "Брачно ја нипошто не потискује личности него, према слици Свете Тројице, слично сједињењу у једну једину природу трију Личности, које образују једно једино Биће, Бога Једног и Тројичног у исти мах, и брачно сједињење двеју личности образује двојединку, која је двоје и једно у исти мах, сједињено у Трећем, у Богу. Брак образује црквену двојединку, установљује *домаћу цркву*, по речима апостола Павла."¹⁴ Свети Јован Златоусти каже: *Када се муж и жена сједињују у браку, они се више не појављују као нешто земаљско, него као слика Бога самога.* По Клименту Александријском: *Брачност је света, јер предображава Царство и већ чини једно "мало царство", његову пророчку слику.* Апостол Павле хришћанске породице назива *домаћим црквама*, Климент Александријски породицу, као и Цркву, на-

зива *домом Господњим*, док је свети Јован Златоусти директно назива *малом црквом*.

Називајући брак *тајном* свети апостол Павле потврђује да брак има своје место у вечном Царству. "Муж постаје једно једино биће, једна једина плот са својом женом, као што је и Син Божији престао да буде само Бог, и постао такође и Човек, да би заједница Његовога народа такође могла постати Његово Тело."¹⁵ Еванђелске приче често упоређују Царство Божије са свадбом, која испуњава старозаветну пророчку визију брака између Бога и Израиља, народа изабраног. Због тога је хришћански брак нешто јединствено, јер је он Тајна Царства Божијег, која уводи човека у вечну радост и вечну љубав. У Светом Писму брак представља израз највеће могуће радости и пуноће. "Најсавршенија слика брака нам је дата у слици Брака Јагњетовог, то јест у сједињавању, у радости сусрета Бога, Који је постао човек, Који је Свој живот, читаво Своје биће дао свету, када су Бог и човек сједињени заједничким животом."¹⁶ И то се не ограничава само на човека, већ га прераста и захвата читаву твар, тако да је апостол Павле могао да каже: *Да буде Бог све у свему* (1.Кор 15,28). Дакле, "у средишту брака налази се Господ Исус Христос и благодат Светога Духа, у средишту брака делује тајна у Христу."¹⁷

Није добро да човек буде сам, рекао је Господ, стварајући човека. И заиста, цео пут човековог земаљског живота и његово истинско назначење захтевају његово заједничко учешће с другим људима и узајамну помоћ. У том циљу Господ је установио брак и благословио га, о чему овако приповеда Свето Писмо: *И створи Бог човека по образу својему, по образу Божијем створи га, мужа и жену створи их. И благослови их Бог и рече им: Рађајте се и множите се и напуните земљу, и владајте њоме* (Пост 1,26-28). "Рајска породица се подудара са Црквом, а хришћанска Црква је продужење рајске Цркве, при чему, у њој, Нови Адам – Христос, замењује старог Адама."¹⁸ Свети Климент Александријски јасно каже: *Бог је створио човека, односно човека и жену, човек то је Христос, а жена – Црква*. Љубав Христа и Цркве уздиже се у праобраз брака, па тако постоји и пре првих супружника, јер је Адам створен према лику Христа, а Ева према лику Цркве.

"Господ наш, Исус Христос је почетак Својих чуда, црквеног спасења света поставио у Кани Галилејској, чудом преображења старозаветног бра-

ка у Свету Тајну новозаветног брака као нове твари и новог живота у Христу, у пут ка спасењу и обожењу."¹⁹ Христос у Кани није установио брак, него га је само признао у форми и суштини, какав је био пре Његовог доласка на земљу. *Христос се појавио на свадби да би потврдио да је Он сам у Рају установио брак*, говори свети Августин. Христос је у Кани, благосиљањем Свете Тајне Брака, која је пре свега тајна Брака супружника са Самим Христом Жеником, првим својим чудом, чудом претварања воде у вино предобразио и крајње чудо Оваплоћења, Свету Тајну Евхаристије. "Овим делом Христос не само да се у потпуности сагласио са свадбеним весељем,

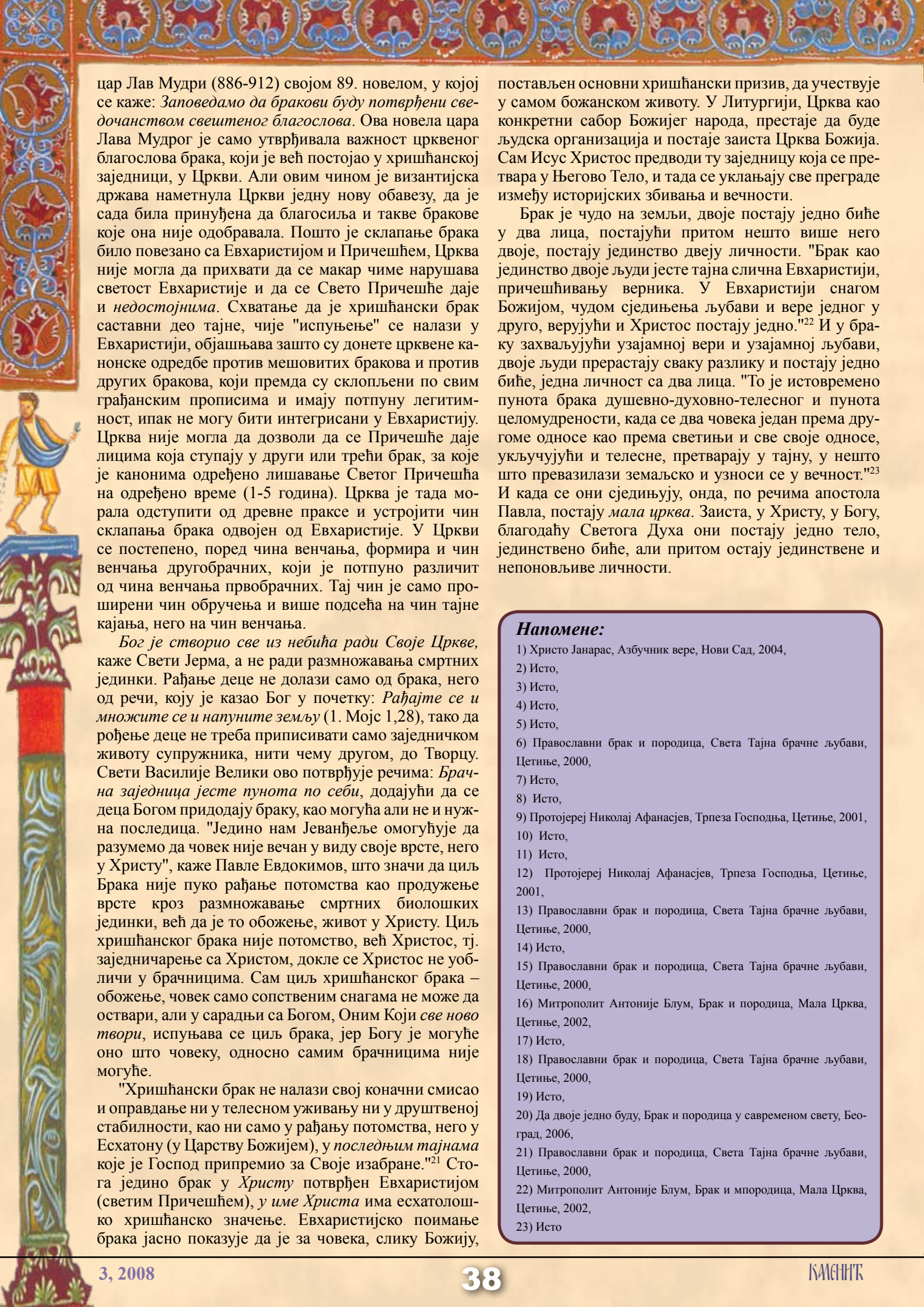
не само да је у целости благословио склапање брака, већ је тим својим делом, ступање у брак и преображење супружничке везе у самом Телу Цркве, које је истовремено и Његово Тело, од тог тренутка симболично довео у везу са божанственом Евхаристијом, са претварањем вина у Своју Крв и хлеба у Своје Тело."²⁰ Претворивши воду у вино, Господ је тиме показао да је пут брачни, пут светотајинског преображавања живота, да је човек у Светој Тајни Брака позван да у подвигу љубави, слободе и жртве, а кроз саборни живот Цркве, предобрази свој природни, индивидуалистички начин постојања у брачни, односно црквени начин постојања, а то је начин љубавне заједнице по образу живота Свете Тројице.

У раној Цркви није постојао посебни чин брачног везивања, никаква посебна свечаност или обред. Уместо тога, она је сматрала нормалним брак закључен према законима тадашњег друштва.

Како је брак увек имао своју социјалну и законску димензију, Црква га је просто преузела из постојећег друштвеног уређења, с тим што је укључивањем у Цркву, бивао преображен у Свету Тајну Царства Небеског. Сваки хришћански пар који је желео да ступи у брак, пролазио би кроз формалности грађанске "регистрације", која је браку давала пуноважност у световном друштву, а потом, приликом њиховог заједничког учествовања у редовној недељној Литургији, у присуству читаве месне хришћанске заједнице, супружници су примали благослов епископа. Тиме је њихов грађански договор постајао света Тајна, која надилази њихове земаљске животе и преображава се у нову стварност Царства Божијег.

Све до 9. века Црква није знала ни за какав обред брака издвојен из Свете Литургије. Крајем 9. века је у Византији уведен црквени благослов као једина форма склапања брака. Тај пропис је донео византијски

цар Лав Мудри (886-912) својом 89. новелом, у којој се каже: *Заповедамо да бракови буду потврђени сведочанством свеиштеног благослова*. Ова новела цара Лава Мудрог је само утврђивала важност црквеног благослова брака, који је већ постојао у хришћанској заједници, у Цркви. Али овим чином је византијска држава наметнула Цркви једну нову обавезу, да је сада била принуђена да благосиља и такве бракове које она није одобравала. Пошто је склапање брака било повезано са Евхаристијом и Причешћем, Црква није могла да прихвати да се макар чиме нарушава светост Евхаристије и да се Свето Причешће даје и *недостојнима*. Схватање да је хришћански брак саставни део тајне, чије "испуњење" се налази у Евхаристији, објашњава зашто су донете црквене канонске одредбе против мешовитих бракова и против других бракова, који премда су склопљени по свим грађанским прописима и имају потпуну легитимност, ипак не могу бити интегрисани у Евхаристију. Црква није могла да дозволи да се Причешће даје лицима која ступају у други или трећи брак, за које је канонима одређено лишавање Светог Причешћа на одређено време (1-5 година). Црква је тада морала одступити од древне праксе и устројити чин склапања брака одвојен од Евхаристије. У Цркви се постепено, поред чина венчања, формира и чин венчања другобрачних, који је потпуно различит од чина венчања првобрачних. Тај чин је само проширени чин обручења и више подсећа на чин тајне кајања, него на чин венчања.

Бог је створио све из небића ради Своје Цркве, каже Свети Јерма, а не ради размножавања смртних јединки. Рађање деце не долази само од брака, него од речи, коју је казао Бог у почетку: *Рађајте се и множите се и напуните земљу* (1. Мојс 1,28), тако да рођење деце не треба приписивати само заједничком животу супружника, нити чему другом, до Творцу. Свети Василије Велики ово потврђује речима: *Брачна заједница јесте пуноћа по себи*, додајући да се деца Богом придодују браку, као могућа али не и нужна последица. "Једино нам Јеванђеље омогућује да разумемо да човек није вечан у виду своје врсте, него у Христу", каже Павле Евдокимов, што значи да циљ Брака није пуко рађање потомства као продужење врсте кроз размножавање смртних биолошких јединки, већ да је то обожење, живот у Христу. Циљ хришћанског брака није потомство, већ Христос, тј. заједничарење са Христом, докле се Христос не уобличи у брачницима. Сам циљ хришћанског брака – обожење, човек само сопственим снагама не може да оствари, али у сарадњи са Богом, Оним Који *све ново твори*, испуњава се циљ брака, јер Богу је могуће оно што човеку, односно самим брачницима није могуће.

"Хришћански брак не налази свој коначни смисао и оправдање ни у телесном уживању ни у друштвеној стабилности, као ни само у рађању потомства, него у Есхатону (у Царству Божијем), у *последњим тајнама* које је Господ припремио за Своје изабране."²¹ Стога једино брак у *Христу* потврђен Евхаристијом (светим Причешћем), у *име Христа* има есхатолошко хришћанско значење. Евхаристијско поимање брака јасно показује да је за човека, слику Божију,

постављен основни хришћански призив, да учествује у самом божанском животу. У Литургији, Црква као конкретни сабор Божијег народа, престаје да буде људска организација и постаје заиста Црква Божија. Сам Исус Христос предводи ту заједницу која се претвара у Његово Тело, и тада се уклањају све преграде између историјских збивања и вечности.

Брак је чудо на земљи, двоје постају једно биће у два лица, постајући притом нешто више него двоје, постају јединство двеју личности. "Брак као јединство двоје људи јесте тајна слична Евхаристији, причешћивању верника. У Евхаристији снагом Божијом, чудом сједињења љубави и вере једног у друго, верујући и Христос постају једно."²² И у браку захваљујући узајамној вери и узајамној љубави, двоје људи прерастају сваку разлику и постају једно биће, једна личност са два лица. "То је истовремено пуноћа брака душевно-духовно-телесног и пуноћа целомудрености, када се два човека један према другоме односе као према светињи и све своје односе, укључујући и телесне, претварају у тајну, у нешто што превазилази земаљско и узноси се у вечност."²³ И када се они сједињују, онда, по речима апостола Павла, постају *мала црква*. Заиста, у Христу, у Богу, благодаћу Светога Духа они постају једно тело, јединствено биће, али притом остају јединствене и непоновљиве личности.

Напомене:

- 1) Христо Јанарас, Азбучник вере, Нови Сад, 2004,
- 2) Исто,
- 3) Исто,
- 4) Исто,
- 5) Исто,
- 6) Православни брак и породица, Света Тајна брачне љубави, Цетиње, 2000,
- 7) Исто,
- 8) Исто,
- 9) Протојереј Николај Афанасјев, Трпеза Господња, Цетиње, 2001,
- 10) Исто,
- 11) Исто,
- 12) Протојереј Николај Афанасјев, Трпеза Господња, Цетиње, 2001,
- 13) Православни брак и породица, Света Тајна брачне љубави, Цетиње, 2000,
- 14) Исто,
- 15) Православни брак и породица, Света Тајна брачне љубави, Цетиње, 2000,
- 16) Митрополит Антоније Блум, Брак и породица, Мала Црква, Цетиње, 2002,
- 17) Исто,
- 18) Православни брак и породица, Света Тајна брачне љубави, Цетиње, 2000,
- 19) Исто,
- 20) Да двоје једно буду, Брак и породица у савременом свету, Београд, 2006,
- 21) Православни брак и породица, Света Тајна брачне љубави, Цетиње, 2000,
- 22) Митрополит Антоније Блум, Брак и породица, Мала Црква, Цетиње, 2002,
- 23) Исто

Самосвесно промишљање српског теолошког наслеђа

Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати, Зборник радова, књ.2, приредио Богољуб Шијаковић

Зборнику су штампани радови Другог научног скупа о истраживачким проблемима и резултатима српске теологије у двадесетом веку, одржаном 24. и 25. маја 2007. године на Православном богословском факултету у Београду, а у оквиру пројекта Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије. Први скуп је одржан на овом факултету октобра 2006. године, док је зборник (књига 1) објављен фебруара 2007. године.

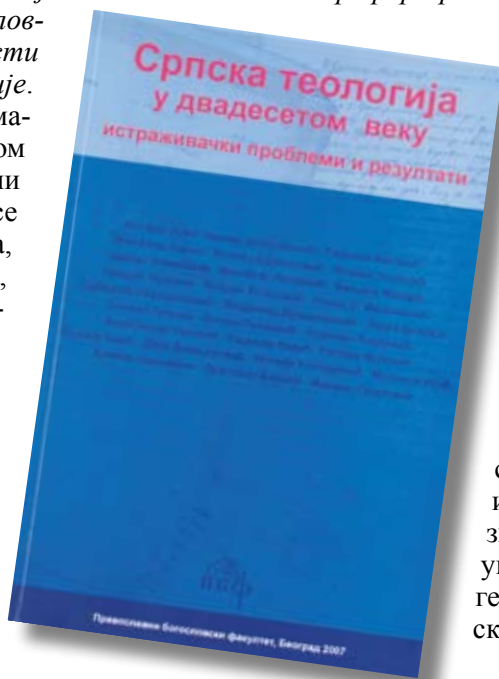
Радови Другог научног скупа распоређени су у четири целине: *Свети Николај (Велимировић); Православни богословски факултет у Београду; Личности и дела и У огледалу историографије*. Пре него истакнемо расправе које сматрамо изузетно важним у критичком сагледавању српске теолошке мисли у прошлом веку, наглашавамо: да се раније према научним критеријумима, примењеним на овим скуповима, расправљало о богословским (теолошким) начелима заступљеним у црквеним просветним установама (Богословски факултет у Београду, богословије), односно о идејама које су заговарале водеће личности Српске цркве (владика Николај, професори на Богословском факултету од 1920. године до деведесетих година прошлог века), не би данас наш црквени живот био оптерећен тако искључивим правима такозваних „конзервативаца“ и такозваних „модерниста“. Хоћемо да поједноставимо: ако се неко питање добро расветли објективним (научним) мерилима и уз подразумевајуће уважавање црквених начела у расправи, мала је вероватноћа да ће то питање накнадно изазивати неспоразуме. А сведоци смо да се у актуелним размирицама користи произвољна аргументација типа: тако је говорио владика Николај, отац Јустин... да ли ме је тај и тај професор (ауторитет) погрешно научио... Дакле, на научном скупу о резултатима српске теологије двадесетог века ваљано и добронамерно је објашњено црквено учење код Срба, тако да се у зборнику са скупа могу пронаћи добри одговори о многим недоумицама које то (недоумице) не треба да буду...

Допринос зборника видимо и у дефинисању места у савременом црквеном животу појма *академске теологије* који се, такође, у многим круговима не разуме.

У зборнику су донета саопштења већине данашњих професора Православног богословског факултета у Београду у којима они пишу о светом владици Николају (Радован Биговић), месту своје високошколске установе у прошлости и данас (Богољуб Шијаковић, Владан Перишић, Предраг Пузовић), и о некадашњим професорима овог факултета (Владан Таталовић: *Димитрије Стефановић као професор Новог Завета на Богословском факултету у Београду*; Ненад С. Милошевић: *Епископ др Сава Вуковић као литургијар*; Србољуб Убипариповић: *Протојереј ставрофор др Недељко Гргуревић као литургијар*;

Владимир Вукашиновић: *Лазар Мирковић као историчар уметности*; Зоран Деврња: *Личност и дело протојереја проф. др Благоте Гардашевића*; Богдан Лубардић: *Схватање философије у теолошкој мисли епископа др Атанасија Јевтића*). Ваља истаћи, да је део у коме „последници говоре о онима који су били пре њих“ пример ваљане ревалоризације учења старијих теолога, толеранције и добронамерности, иако се зна да „млађи“ не деле увек уверења која су заступале раније генерације професора београдског Богословског факултета.

У одељку о светом владици Николају, поред текста Р. Биговића о његовом схватању феномена закона у религији (*номологији*), налазе се и радови старокатоличког теолога Урс фон Аркса (*Епископ Николај Велимировић /1880-1956/ и његове студије у Берну у оквиру старокатоличких и српско-православних односа*) и епископа Иринеја Добријевића о Николајеве три мисије у Америци, као и резиме прилога Жан Клод Ларшеа (Jean-Claude Larchet) о утицају Ничеа на књигу *Молитве на језеру*. Епископ Иринеј у закључку свог рада истиче врло значајне речи светог Николаја, забележене пред крај живота, о односу *старог и новог*, које завређују да се памте као својеврсно наравоученије: „Дошао сам из Старог у овај Нови Свет. Који је од њих бољи, Стари или Нови? Не бих знао рећи. Али Откривитељ свих истина рекао је и мени и вама да мудар домаћин износи из своје ризнице и оно што је старо и оно што је ново. Не само старо и не само ново већ и једно и

друго. Наш Господ Исус Христос је поштовао Стари Завет али нам је у исто време открио Нови. Сада ми, његови следбеници, чувамо и један и други као једну јединствену Свету Књигу. Највиша мудрост се састоји у чувању и старог и новог блага. Раздвајње једног од другог води у сиромаштво, несигурност и забуну.“

Професор Богољуб Шијаковић, пишући о идеји универзитета и положају теологије у систематизици универзитетских знања, на крају узвикује: „Vivat Academia! – и наравно Богословски факултет Универзитета у Београду“. Позитиван однос према месту теологије на универзитетима илуструје и реченицом угледног епископа др Викентија Вујића (+1939): „Стари универзитети беху верно одани цркви својој, али је у њима на позитивној црквеној основи владао дух слободе, који није знао за никакво друго право, осим права духа и знања.“

Разматрајући аргументе – pro et contra – за заснивање Богословског факултета у Срба на почетку XX века, односно расправе о његовом враћању на Београдски универзитет почетком овог века, професор Владан Перишић, декан када факултет поново постаје члан Универзитета, закључује: „Као што смо видели, потезани су најразличитији аргументи у прилог тезе да такав факултет не треба да постоји на Универзитету, али исто тако (по нашем суду још и јачи) аргументи због којих је њему тамо природно место. Оно што се, међутим, у целој ствари чини најзанимљивијим, јесте чињеница да су најватренији противници Теолошког факултета на Универзитету били с једне стране наивни просветитељи, материјалисти и атеисти, а с друге чланови највише црквене јерархије. Идеја истеривања теологије са Универзитета је била (да ли и данас јесте?) ваљда једина идеја која је учинила да ове две, тако хетерогене, скупине по први пут хармонично запевају истим гласом.“

Препоручујући читаоцима све, већ споменуте портрете угледних професора београдског Богословског факултета, задржавамо се на неколико битних појединости које је учио професор Ненад Милошевић у сагледавању литургичког рада епи-

скопа шумадијског др Саве Вуковића. Несумњиво, владика Сава је био, како закључује Н. Милошевић, актуелни професор литургије на Првославном богословском факултету у Београду – истински поборник „једнообразности и српског богослужбеног благољепија“ карловачке провенијенције. Такође, уочено је да је остао познатији као историчар Српске Цркве него као литургичар.

Набројавши невелики број научних (у правом смислу) литургијских радова и нешто више стручних, уз констатацију да се нажалост данас не може доћи до владине докторске дисертације (*Типик архиепископа Никодима*), професор Милошевић наглашава: „... не можемо се отети утиску да је његова мисао значајан искорак у односу на владајућу литургијску климу у нашој средини. У прилог оваквом закључку иде и литература коју он користи у својим делима. Имена као што су М. Скабаланович, А. Димитријевић, И. Мансветов, Ф. Е. Brightman, L. Bauer, К. Керн, као и други руски и страни литургичари, отварају му посве нове научно-литургијске перспективе које и његово дело чине савременијим и научно исправнијим.“ Истиче се да се примарно бавио темама типика, хеортологије и химнографије и да свака од ових области – представља оригинални допринос нашој литургијској науци.

На почетку литургичког портрета епископа Саве, професор Н. Милошевић помиње да је он због својих „конзервативних“ ставова по питању богослужења у нашој локалној Цркви од богослова млађе генерације био оспораван као литургичар. Након претходних оцена, јасно је да идеје о конзервативизму и модернизму у богослужењу остају у сфери естрадног, нарочито након врло деликатног и дубоког закључка професора Милошевића: „Чак и када је изгледало да неки његови потези као црквеног пастира и литурга нису били у складу са оним што је у пракси већ било препознавано и доживљавано као обнова литургијског живота вернога народа у нашој Цркви, он је као васпитаник старе генерације искусних црквених посленика са свом пастирском одговорношћу и **пророчким надањућем** (истицање наше) покушавао да предупреди оно што ће у наше дане бити злоупотребљавано против благодатног развоја литургијског живота у духовно обновљеној црквеној садашњости.“

И у одељку *У огледалу историографије* има врло занимљивих текстова, односно расправа које расветљавају многе замршене теме нашег црквено-просветног живота у XX веку, као што су: Александар Раковић, *Источно-православни богословски факултет Свеучилишта у Загребу 1920-1924*; Радмила Радић, *Богословија Светог Саве у Сремским Карловцима: између Синода СПЦ и Министарства вера Краљевине СХС*; Драгомир Бонцић, *Религиозност школске и студентске омладине у Београду и антирелигијска пропаганда Комунистичке партије 1945-1955*; Миомир Гаталовић, *Време и околности избора епископа Германа за патријарха Српске православне цркве 1958. године*.

Н. Јованчевић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периду од 1. априла 2008. до 31. маја 2008. године:

Осветити:

Темеље манастирског храма Вазнења Господњег у Доброј Води код Јагодине, 16. априла 2008. године;

Нове крстове храма Светог Николаја Мирликијског у Тулежу, 29. априла 2008. године;

Темеље новог храма Светог великомученика Георгија у Ковачевцу, 2. маја 2008. године;

Новоподигнути храм Светог Николаја Мирликијског у Тулежу, 4. маја 2008. године;

Новоподигнути храм Светог Василија Великог у Маршићу, 11. маја 2008. године;

Нови иконостас храма Свете Петке у Виноградима – Крагујевца, 18. маја 2008. године;

Новоподигнут храм Светог Николаја Мирликијског у Ердечу – Крагујевца, 22. маја 2008. године.

Рукоположити:

Ивана Иванковића, апсолвента Православног богословског факултета у Београду, у чин ђакона 5. априла 2008. године у храму Свете Петке у Петки, у чин презвитера 1. маја 2008. године у Светогеоргијевском храму манастира Телија;

Дејана Марјановића, свршеног студента Богословског института у Београду, у чин ђакона 3. маја 2008. године у храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

Одликвати:

Орденом Светог Симеона Мироточивог

Владана Јовичића из Петке код Лазаревца;

Орденом Војда Карађорђа

Живомира Симића из Тулежа;

Зорана Марића из Тулежа;

Владимира Јовичића из Петке;

Драгана Славковића из Лазаревца;

Правом ношења напрсног крста

Протојереја Недељка Кусмука, привременог пароха Прве парохије у Шопићу;

Протојереја Радмила Стефановића, пензионисаног пароха у Аранђеловцу;

Протојереја Златка Димитријевића, привременог пароха парохије у Барошевцу и архијерејског намесника колубарско-посавског;

Достојанством протосинђела

Јеромонаха Јустина (Годића), настојатеља манастира Саринца;

Чином протопрезвитера

Јереја Александра Станковића, привременог пароха Шумаричке парохије у Крагујевцу;

Протонамесника Бранислава Јерemiћа, привременог пароха у Влашкој;

Достојанством протонамесника

Јереја Милана Магића, привременог пароха парохије у Јунковцу код Лазаревца;

Јереја Бојана Димитријевића, привременог пароха парохије у Маршићу код Крагујевца;

Јереја Слободана Бабића, привременог пароха парохије у Ердечу код Крагујевца.

Правом ношења црвеног појаса

Јереја Александра Марковића, привременог пароха парохије у Рајковцу код Младеновца;

Јереја Милана Јовановића, привременог пароха парохије у Кораћници код Младеновца;

Архијерејском граматом признања

Радмила Пановића из Маршића;

Животу Васиљевића из Маршића;

Животу Урошевића из Маршића;

Јована Алексића из Маршића;

Милана Петровића из Маршића;

Милована и Драгицу Ћирић из Маршића;

Луку и Марину Николић из Маршића;

Месну заједницу Маршића;

Милана Цветковића из Београда;

Скупштину општине Аранђеловац;

Мила Ранковића из Миросаљца;

Зорана Радивојевића из Тулежа;

Радишу Максимовића из Тулежа;

Радомира Мииловића из Тулежа;

Горана Филиповића;

Драгана Вићентијевића;

Владу Костића;

Мирослава Нешића;

Верољуба Стевановића из Крагујевца;

Мирослава Ђорђевића из Ердеча;

Милорада Ђорђевића из Ердеча;

Велимира Шапоњића из Ердеча;

Радомира Дробњака из Ердеча;

Десимира Станића из Ердеча;

Горана Шапоњића из Ердеча;

Првослава Мијеовића из Ердеча;

Вељка Цогољевића из Ердеча;

Милорада и Зорана Вуковића из Ердеча;

Александра и Олгицу Куцин из Вранића

Поделити благослов за искушеништво:

Видоју Пајићу у Светоуспењској обитељи манастира Денковца;

Слободану Костићу у Светоуспењској обитељи манастира Денковца.

Поставити:

Новорукоположеног јереја Ивана Иванковића, за привременог пароха Прве парохије у Конатицама;

Протојереја ставрофора Вида Милића, привременог пароха Прве парохије у Барајеву, за архијерејског намесника беланичког.

Поверити у опслуживање:

Протојереју ставрофору Илији Поп Лазићу, пензионисаном пароху у Поповићу, упражњену парохији у Поповићу;

Јереју Срећку Зечевићу, привременом пароху Прве парохије крагујевачке при Успењском храму и дејану Лукићу, привременом пароху Треће парохије крагујевачке при успењском храму, упражњену другу парохију крагујевачку при успењском храму.

Разрешити:

Протојереја ставрофора Милоша Вукојевића, пензионисаног пароха у Конатицама, даље дужности опслуживања прве парохије у Конатицама;

Протојереја ставрофора Милоша Вукојевића, пензионисаног пароха у Конатицама, даље дужности архијерејског намесника беланичког;

Јереја Горана Стојановића, даље дужности привременог пароха парохије у Поповићу;

Протонамесника Добривоја Милуновића, даље дужности привременог пароха Друге парохије Крагујевачке при Успењском храму.

Примити у сvezу клира:

Јереја Станишу Томића из Епархије врањске;
Дејана Марјановића из Епархије Жичке.

Поделити канонски отпуст:

Протонамеснику Добривоју Милуновићу, привременом пароху Друге парохије крагујевачке при успењском храму, за Епархију средњезападноамеричку;

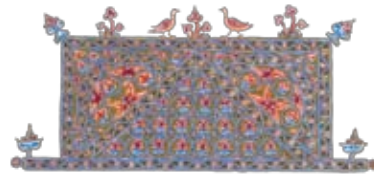
Јереју Горану Стојановићу, привременом пароху парохије у Поповићу, за Епархију зворничко-тузланску.

Поделити благослов за упис на Богословски факултет Светог Саве у Либертивилу:

Јовану Катанићу из Чачка.

Поделити благослов за упис на Теолошки факултет Аристотеловог универзитета у Солуну:

Милошу Ђурићу из Крагујевца.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла до 31. маја 2008. године

АПРИЛ

1. април 2008:

Посетио Белосавце ради договора о градњи цркве;
Посетио Рабровац и обишао радове на изградњи парохијског дома;

Посетио Брајковац ради надгледања радова на цркви;

На Опленцу, у Задужбинском храму Светог великомученика Георгија, служио парастос Карађорђу Петровићу, уз учешће председника Владе Србије господина Војислава Коштунице и министра за инфраструктуру господина Велмира Илића.

2. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Никољу у Шаторњи (исповест свештенства Опленачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Светост дар од Бога*);

Посетио Блазnavу и одредио место за подизање нове цркве.

3. април 2008:

Председавао седници Епархијског управног одбра Шумадијске епархије на којој су учествовали представници републичке Дирекције за реституцију црквене имовине.

4. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог архангела Гаврила у Јарушицима (исповест свештенства Рачанског архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Улога лаика у Цркви*).

5. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Свете Петке у селу Петки код Лазаревца и рукоположио Ивана Иванковића, дипломираног теолога, у чин ђакона; доделио Орден Војда Карађорђа генералном директору РЕИК-а Колубаре господину Владану Јовчићу;

Присуствовао у Аранђеловцу предавању умировљеног епископа захумско-херцеговачког Г. Атанасија (Јевтића) на тему *Христос вечна пасха*.

6. април 2008:

Саслуживао на Светој архијерејској Литургији коју је служио владика Г. Атанасије (Јевтић) у Саборној цркви у Крагујевцу;

Служио бденије у манастиру Дивостину и свештеника Александра Станковића произвео у чин протојереја.

7. април 2008. године – Благовести:

Служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Благовештењу и пререзао славски колач поводом храмовне славе манастира;

Посетио манастир Дивостин.

8. април 2008:

Рад у Епархијској канцеларији;
Присуствовао свечаности поводом доделе диплома студентима на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу.

9. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у Саборној цркви у Крагујевцу (исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва, читање и расправа о богословском реферату *Света тајна брака и Евхаристија*);

На Првом великопосном бденију у Саборној цркви у Крагујевцу читао канон светог Андреја Критског.

10. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Тројице у Кијеву (исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Васкрсење Христово и опште васкрсење*);

Посетио храм Рођења Пресвете Богородице у Баточини и утврдио распоред новог живопису храма.

11. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци (исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Покајање и прича о блудном сину*);

Посетио цркву у Влашком Долу и утврдио распоред живописа у храму;

У Саборној цркви у Крагујевцу служио Друго великопосно бденије.

12. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Одржао састанак са архитектом Савом Сражимештеровим и извођачем радова Александром Срећковићем о току радова на Владичанском двору;

Учествовао на бденију у Саборној цркви.

13. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Дивостину;

Посетио дуборезца господина Милована Бекоњу у Грошници.

14. април 2008:

Посетио у Влади Србије, у пратњи ректора богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу протојереја ставрофора др Зорана Крстића, министра вера господина Радимира Наумова и потписао уговор о пензионо и здравственом осигурању сиромашних свештеника.

15. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Покрова Пресвете Богородице у Избеници (исповест свештенства Темнићког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Света тајна крштења и миропомазања*);

Посетио Доњи Катун и одредио место за ново гробље;

Посетио Сињи Вир ради надгледања радова на завршетку новог храма;

У Београду одржао више састанака поводом изградње Владичанског двора у Крагујевцу.

16. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у цркви Рођења Пресвете Богородице у Глоговцу (исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Настанак и значај великог поста*);

Посетио Дубоку (заселак Добре Воде) и осветио темеље за нову цркву;

У Владичанском двору примио кнеза Александра Карађорђевића са кнегињом Барбаром.

17. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у цркви Светог Романа Српског у Рековцу и произвео јеромонаха Јустина (Годића) у чин протосинђела (исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Настанак и развој Литургије пређеосвећених дарова*);

Посетио манастире Каленић и Прерадовац;

Посетио Манастирак ради надгледања радова на обнови манастира.

18. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у цркви Светих цара Конатантина и царице Јелене у Влашкој (исповест свештенства Младеновачког архијерејског намесништва; читање и расправа о богословском реферату *Покајање и исповест*);

У Београду посетио Сајам грађевинарства.

19. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у Врденовцу (Обреж), у храму Светог Четвородневног Лазара и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Посетио Обреж и одредио место за нову цркву;

Учествовао на литији поводом Врбице у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио протојереја ставрофора Миладина Михаиловића у Тополи поводом крсне славе;

20. април 2008. године – *Цвети*:

Служио Свету архијерејску Литургију у Старој цркви у Крагујевцу.

21. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац.

22. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у Старој цркви у Крагујевцу.

23. април 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац.

24. април 2008. године – *Велики четвртак*:

Служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Дивостину.

25. април 2008. године – *Велики петак*:

Учествовао на Царским часовима и вечерњем богослужењу Великог Петка (изношење плаштанице) и служио Статије у Саборној цркви у Крагујевцу.

26. април 2008. године – *Велика субота*:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац.

27. април 2008. године – *Васкрс*:

Служио Васкрсно јутрење и предводио пасхалну литију улицама града Крагујевца; служио Свету архијерејску Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Служио Пасхално вечерње у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

28. април 2008. године – *Васкрсни понедељак*:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац.

29. април 2008. године – *Васкрсни уторак*:

Служио Свету архијерејску Литургију у Буковичкој цркви у Аранђеловцу и одликовао правом ношења напрсног крста пензионисаног протојереја Радмила Стефановића;

Посетио Тулеж и освештао крст за новоподигнути храм Светог Николаја Мирликијског.

30. април 2008:

Посетио манастире Драчу и Дивостин;

Посетио проту Рада Вимбиша.

МАЈ

1. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Светог Георгија у Ђелијама код Лазаревца и ђакона Ивана Иванковића рукоположио у чин презвитера;

Посетио Чибутковицу ради надгледања радова на парохијском дому;

2. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Светог Николаја Мирликијског у Ковачевцу;

Освештао темеље нове цркве на гробљу Лађевац у Ковачевцу ктитора Предрага Чокића;

Освештао старачки дом у Ковачевцу;

Примио генералног директора РЕИК „Колубаре“ Владана Јовчића са сарадницима и доделио му Орден Светог Симеона Мироточивог;

Примио господу епископе: жичког Г. Хризостома, врањског Г. Пахомија и браничевског Г. др Игнатија.

3. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу и студента Дејана Марјановића из Горњег Милановца рукоположио у чин ђакона;

У Саборној цркви у Крагујевцу венчао Слободана и Марину Илић;

Посетио Ђурђево и утврдио распоред живописа у храму Рођења Пресвете Богородице.

Посетио Сараново и обишао цркву Успења Пресвете Богородице.

4. мај 2008:

Освештао цркву Светог Николаја Мирликијског у Тулежу и служио Свету архијерејску Литургију; свештеника Милана Магића, пароха у Јунковцу, одликовао достојанством протонамесника; доделио признања мештанима заслужним за подизање храма;

Крстио у Тополи малог Милана Михаиловића, унука проте Миладина Михаиловића.

5. мај 2008:

Посетио, у пратњи протојереја-ставрофора Саве Арсенијевића, архијерејског намесника лепеничког, Маршић ради надгледања завршних радова на цркви Светог Василија Великог.

6. мај 2008. године – Ђурђевдан:

Служио Свету архијерејску Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;

Присуствовао свечаној седници Скупштине града Крагујевца поводом стодеведесетогодишњице одређивања Крагујевца за престоницу ослобођене Србије.

7. мај 2008:

Примио декана Учитељског факултета у Јагодини, господина Сретка Дивљана.

8. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у Светоархангелској цркви у планини Јухору;

У Патријаршији СПЦ присуствовао седници Одбора за Косово и Метохију.

9. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у Бресници – Крагујевац и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

10. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у цркви Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Пререзао славски колач у Барајеву поводом храмовне славе и крстио малог Рада Мирковића.

11. мај 2008:

Освештао цркву Светог Василија Великог у Маршићу и служио Свету архијерејску Литургију уз саслужење епископа жичког Г. Хризостома; свештеника Бојана Димитријевића одликовао достојанством протонамесника.

12. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију и свештање јелеја у манастиру Каленићу.

13. мај 2008:

Саслуживао на Светој архијерејској Литургији коју је служио митрополит Амфилохије у Вавдењском манастиру у Београду;

Посетио Његову светост патријарха српског Г. Павла у Војно медицинској академији у Београду.

14 – 21. мај 2008

Учествовао на заседањима Светог архијерејског сабора СПЦ у Патријаршији у Београду.

17. мај 2008:

Служио у храму Светог Саве на Врачару у Београду, са више архијереја СПЦ, парастос свим преминулим ктиторима-задужбинарима, великим добротворима, добротворима и приложницима овог Спомен храма.

18. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Свете Петке у Виноградима - Крагујевац и освештао храмовни иконостас и чесму у порти;

У цркви Рођења Пресвете Богородице у Тополи крстио малог Лазара, сина свештеника Александра Петровића и пререзао славски колач црквеном хору из Тополе;

21. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у капели Светог Симеона Мироточивог у Патријаршији у Београду.

22. мај 2008:

Освештао нову цркву Светог Николаја Мирликијског у Ердечу - Крагујевац и служио Свету архијерејску Литургију; свештеника Слободана Бабића одликовао достојанством протонамесника.

23. мај 2008:

Рад у Епархијској канцеларији.

24. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Светог Никодима, архиепископа српског, у Америћу и пререзао славски колач поводом храмовне славе; свештенике Милана Јовановића и Александра Марковића одликовао правом ношења црвеног појаса.

25. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

26. мај 2008:

Рад у Епархијској канцеларији;

31. мај 2008:

Служио Свету архијерејску Литургију у храму Покрова Пресвете Богородице у Барошевцу и протојереја Златка Димитријевића, архијерејског намесника колубарско-посавског, одликовао правом ношења напрсног крста.

Дајана Костадиновић

Да туга престане

Зар сам Те растужила
Радостородице
Осмехоносице
Љубави Престонице,
зар Ти плачеш због мене?

Немој плакати,
мене ради тужна бдити.
Само руку Своју
на раме ми спусти,
тугу опусти
и лакше ће ми бити.

Немој плакати моје
љубави Покровиште,
наде Породилиште,
утехе Пребивалиште,
нежности Огњиште.

Само буди уз мене
док плачем.
Моли се, моли
да ова туга
престане.

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ У њЕГА»

Духови

апостоли и пресвета Богородица остали су у Јерусалиму и уз молитве ишчекивали Силазак Духа Светога.

И у педесети дан по Васкрсу изненада поче хука са неба као да је дувао јак ветар. Појави се јака светлост изнад куће у којој су били апостоли и Богородица и још други верни ученици Христови. И изнад главе свакога од њих јави се по један пламени језик. Тако је Дух Свети сишао на апостоле, који овим чином постадоше богонаучени и богонадахнути, обдарени и знањем страних језика које до тада нису знали, да би могли проповедати Јеванђеље свим људима.

У педесети дан по Васкрсу празнујемо Силазак Духа Светог на апостоле. Тога дана у Јерусалиму је био јеврејски празник, Педесетница, па су град и куће били окићени зеленим цвећем. Наше празновање почиње бденијем у суботу и наставља се светом духовданском Литургијом у недељу. Сва црква је окићена зеленилом и под посут зеленом травом. На крају свете Литургије служи се Духовско вечерње на којем свештник са Царских двери чита три пута дуге молитве, а верници клечећи и молећи се, плету венчиће од зелене траве која је симбол бесмртности и благодати Духа Светога, и те венчиће носе својим кућама и чувају до следеће године.

Људи, дођите,
да се поклонимо
триипостасном Божанству,
Сину и Оцу са Светим Духом.
Јер Отац превечно роди Сина,
једносушнога и једнопрестолнога,
и Дух Свети (превечно) би
у Оцу са Сином, прослављајући се;
једна Сила, једна Суштина, једно Божанство,
Коме клањајући се,
сви говоримо:
«Свети Боже, Који си све створио Сином,
садејством Духа Светога;
Свети Крепки (Силни)
Којим Оца познасмо
и Дух Свети дође у свет;
Свети Бесмртни,
Утешитељски Душе,
Који од Оца исходиш
и у Сину обитаваш.
Тројице Света, слава Ти!

*(Вечерње уочи Духова,
стихира на Господи возвах, глас 8)*

Сан

оћас сам од Бога тражила крила,
Да летим тамо где нисам била.
Тражила сам још и део неба
Где ћу јасно да видим, где се срцем гледа.
Онда сам се покајала због одлуке моје
Јер оно што видех уништи ми снове,

Одрекла се својих крила, вратила на земљу
Да убедим људе да се из сна прену.
Видела сам крст и човека једног
Пуно људи обучених бедно,
Дуга поворка, тужна лица,
Још дужи је био пут, а ниједна пречица...
Једног старца дуге браде питах чему све ово.
Брисао је сузе, окренуо се и рекао:
"Гледај, уништише веру, љубав заборавише,
Уништиће твоје речи и њихово слово!"
У дугој поворци Он се изгуби, али пажњу ми
Привуче дечак, који нечију слику љуби.
И његово лице красиле су сузе,
У руци слика, одраз душе.
Погледи нам се среташе изненада,
Он показа ми слику, а та слика једина нада.
На њој Крст и Човек исти
Док се слива суза поток бистри,
Ја се питам ко је тај Човек, ко је Он,
Зашто су му очи тужне и крв се слива низ лице то?
Зар постоји неко такав да човека уништи?
Дечак потврдно климну главом и поворци се препусти.
И опет наста тишина, и нека тама,
Хиљаде људи пролази, а ја сама.
Желим да их питам због чега је све то
Али не могу, гласа немам, узео ми је неко.
Седам на земљу црвену к'о ружа,
Али зашто је у боји која значи љубав?
И сада ме је стварно страх јер не знам где сам,
Чак и ова кожа постаје ми тесна.
Јака светлост затвори ми очи,
Неста таме, свану сунце, несташе ноћи!
Нисам ништа питала, одговор пронађох сама,
Онај Човек на Крсту, страдао је због љубави према
нама.
Тај Човек стоји ту к'о светионик у тами,
Тај Човек нас и даље брани,
А ми се тога не сећамо, неком другом се клањамо,
А сви смо заборавили да је због нас страдао...
И ова земља што је сада црна,
Препуна је била бола и трња,
Али Он је очисти и сада је црвена
Јер Његова је крв ту проливена.
Зато вас молим не заборавите Њега,
Њега, нашу веру што нас штити и гледа,
Пробудите се из сна као што сам ја,
И покуцајте на Његова врата...

Ана Милутиновић IV/4
Економско угоститељска школа
"Слободан Минић", Аранђеловац

О Богу

Ог све види, Бог све чује, Бог све зна.
Он је љубав, Он је снага и истина,
Он је Реч од које кажу поста свет,
Он је Творац неба и земље.
Дао нам живот, дао нам душу и тело,
Дао нам љубав, дао нам Хлеба и Вина.
И проли крв на Крсту због наших грехова
За спасење душа будућих векова.

Милосав Ђурић II/1
Техничка школа, Аранђеловац

Лична МОЛИТВА

Оже, Ти свемогући, помози ми, и изведи ме на прави пут. Ја верујем у Тебе.
До сада си ме увек изводио на прави пут.
Увек си услишио моје молитве. Ја знам да нисам неки велики верник и молим се када ми заиста затреба твоја помоћ. Надам се да ћу се са годинама више молити. Али Ти ми верујеш и увек услишиш моје молитве и зато ти хвала. Амин.

Јовица Пејовић II/1
Техничка школа, Аранђеловац

Исповест

Шта значи кад из ведра неба киша пада
не знаш више да ли је јава или сан
и да ли ће ове наше грехове спрати
само за један дан...

А тачно је, Бог је све што нас окружује;
Природа и у њој лепо, оазе и пустиња,
невреме и сва страхота, биљке, животиње
љубав и сва лепота.

И та киша, као да су сузе Божије
што се због наших грехова проливају,
јер од нових плодова нема шта да се пожње.

А киша може бити грех што се поново враћа,
сва наша злодела, јед и људска недаћа.

А хвала Њему, хвала му,
што на овом свету има добрих људи,
што су они увек ту, и хвала му што их видим,
и што имам са чиме да се дичим и коме да се дивим.

У мени стида има и трудим се да не поклекнем
кад искушења надође плима,
верник сам и верујем у Бога,
човек сам кајем се
и хвала му због тога.

Јулијана Кузмић, 1/7г
Средња школа Краљ Петар I Топола

Христу

олико пресветих и прејакних речи
Не могу рећи, како ми душа јечи
Док гледам Тебе, Творца неба и земље.
И док урањам у Твоје очи свете,
Клањам Ти се,

Док ми сопствени осмеси прете
И страх ми груди стеже,
А све мисли моје разума се свога боје.
А док језик мој очима прича,
Срце ми обузима радосна топлина,
Мир и тишина.
А све оно што покреће моје жеље,
Мисли и дела...
Наједанпут затишје.
Равнотежа Тројична васцела.
И све оно што некад крши и ломи душу моју,
Једним летом кроз истину,
Нађох се пред вратима невиђеног сјаја,
Које свети блажени мирис небеског тамјана.
Покидаше се ланци с душе моје,
А плачна красота Слова Божијег
Устрели се на катанце рана из прошлости
моје.
И све у трену преста,
Бол и туга неста.
Сузама душу чистила
И белом је чинила,
Док и најмање сивило није побелело.
Све у име Спаса, Господа Исуса Христа
И Његовог поновног, другог доласка.
Амин!

Славица Вуковић III/4
Техничка школа, Аранђеловац

илустрација Јорџос Кордис

У почетку створи Бог

почетку постојао је само Бог. Није било ничег осим Бога. Баш ничег. А онда је Бог, пун љубави, почео да ствара. Најпре је створио само невидљива бића – анђеле и мајушне делове материје, невидљиве голим оком.

«У почетку створи Бог небо и земљу. А земља беше без обличја и пуста и беше тама над безданом; и Дух Божији дизаше се над водом.»

Створена материја није дуго чамила у мраку. Истог дана, Бог је створио и светлост која је осветлила космос.

«...И рече Бог: нека буде светлост...» То

је био први дан постања света. Затим је Бог – Творац космоса створио звезде и планете. Разделио је будућу Земљу од остатка васионе. То је учинио тако што је створио небески свод. На земљи је у почетку због густих водених маса које су је окруживале, било поприлично влажно и мрачно.

У таквој клими Бог је створио прве биљке.

Кад се маглени омотач разредео, до Земље је допрла светлост Сунца – дању, а звезда – ноћу.

Појавиле су се рибе и гмизавци. Диносауруси су владали земљом, водом и ваздухом. На крају овог, петог дана, небом су полетеле прве птице. «...И виде Бог да је добро...»

Потом су се земљом растрчале и остале звери. И на крају, кад је тако припремио читаву Земљу, Бог је коначно начинио и створење због којег је све остало,

заправо, и било створено – човека. Човек је круна Божијег стварања, његово ремек-дело.

«...Рече Бог: да начинимо човека по својем обличју, као што смо ми, који ће бити господар од риба морских и од птица небеских и од стоке и од свих животиња што се мичу на земљи. И створи Бог човека по обличју својему, по обличју Божијему створи га; мушко и женско створи их...»

Први човек Адам и његова жена Ева с љубављу су се старали о свету који им је Бог подарио. Бог је био присутан у добром свету који је из љубави према човеку створио и старао се о целокупној творевини.

Тако, у љубави са Богом, Адам и Ева и њихови будући потомци, могли су заувек да живе. Само онај ко живи са Богом, у љубави, живи заувек. То је рај. Рај је, на жалост трајао кратко. Адам и Ева, заведени лукавом змијом, заборавили су коме дугују све, па и постојање. Помислили су да могу да живе сами, користећи природу која им је дарована. Тако је смрт ушла у створени свет.

Од тог тренутка између човека и природе, са једне стране, и Божје љубави, са друге стране, као да је спуштена завеса. Много, много касније, један човек који је умео да чује Божије речи – пророк Мојсије – записао је приповест о праоцу Адаму и добром свету који је Бог створио. Постање представља почетак једне књиге у којој се могу наћи одговори на многе тајне које је Бог уписао у своју творевину. Ова Света Књига назива се Свето писмо или Библија.

Фото репортажа

Освећење Храма Светог
Василија Величког у
Маршићу

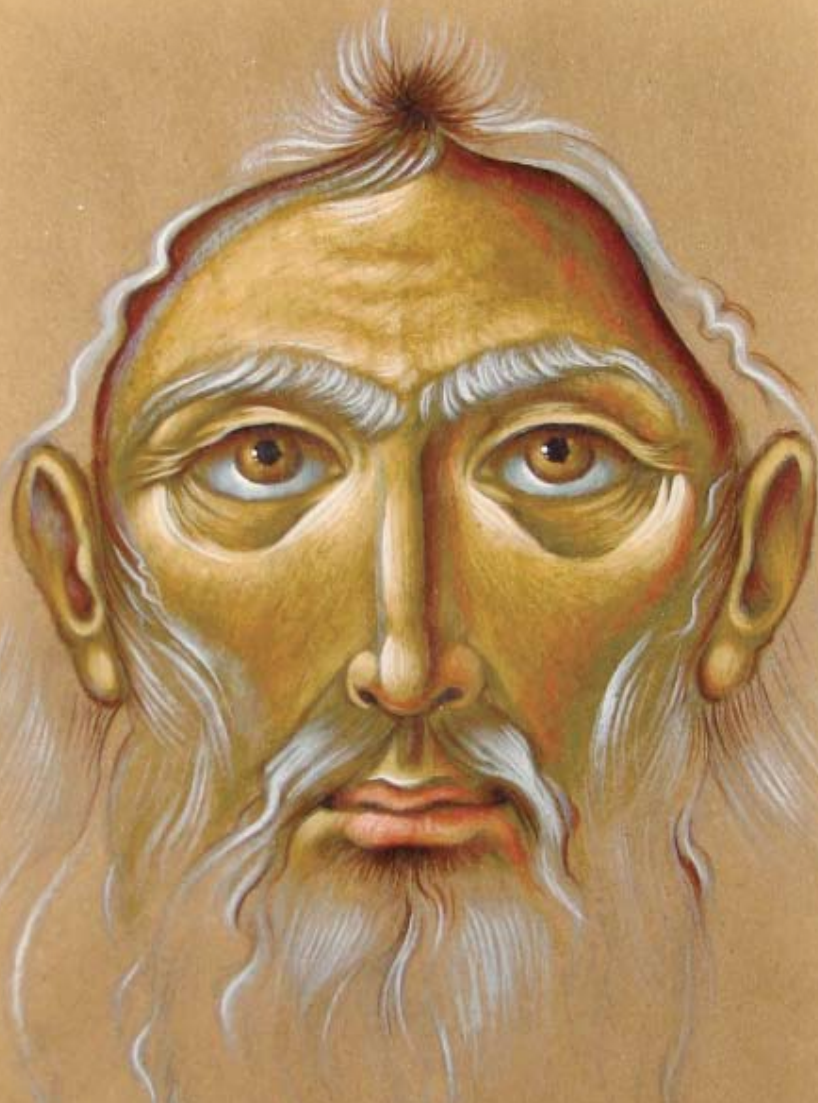
Света Тројица (Гостољубље Аврамово) са сценама из Књиге Постања, руска икона 1580. година

ЗНАМЕНЕ

УМЕТНИЧКА РАДНОНИЦА

ИКОНОПИС; ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН; ФОТОГРАФИЈА; ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ

Дејан Манделц

011 / 8220-332

064 / 2081042

monday@verat.net

Краља Петра I 35/9

11400 Младеновац

